

CONTRA

nr 4 2003 (nr 170 från starten) årgång 29 Pris 25:-

Vänstern och brottsligheten
SvD – en vänsterblaska?
Afghanistan

FRIHETENS RÖST
–för västerländsk demokrati–

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
utges sex gånger årligen
ISSN 0347-6472

Copyright Stiftelsen Contra
Eftertryck endast efter överenskommelse

Ansvärlig utgivare

Tommy Hansson

Adress

Box 8052, 104 20 STOCKHOLM
Telefon 08-720 01 45
Telefax: 08-720 01 95
E-post redaktionen@contra.nu
Internet hemsida <http://www.contra.nu>
Sluten del endast för prenumeranter:
<http://www.contra.nu/prenumerant/oversikt.html>
Användarnamn och lösenord anges endast i den tryckta versionen av Contra

Prenumeration

Minst 145, rekommenderat 200 kronor, per år. Inbetalas på postgiro 85 95 89-4 eller bankgiro 443-5467.
Finland: Minst 16 euro per år.
Sampo girokonto 800055-1125829.
Norge: Minst 145 norska kronor per år.
Den norske bank giro 0806 199 8277.

Medarbetare

Styrelseordförande: Géza Mólnár
Redaktion: Tommy Hansson och C G Holm.
Övriga medarbetare: Benny H.V. Andersson, Karl-Göran Bottwyk, Bertil Häggman, Bertil Lindblom och David Stavenheim, samt Christer Arkefors i Italien, Peter Hartvig i Danmark, Bertil Wedin i Mellersta Östern, Allan C. Brownfeld i USA och Rune Westin i Australien.

Presslagd 2003-09-03

Strands Tryckeri, Lindesberg 2003

Omslagsbilden härrör den här gången från fasaden till Svenska Dagbladet i tidningens nya lokaler på Mäster Samuelsgatan 56 i centrala Stockholm (Klarakvarteren). Detta nummer innehåller en analys av tidningens utveckling, som – trots upplageökning – inte kan glädja någon medveten borgerlig läsare! (Foto: Tommy Hansson)

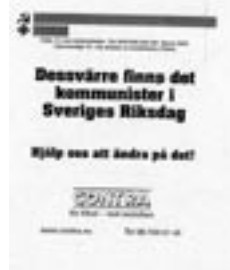
CONTRA-NYTT

Contra försenad

Vi beklagar att detta nummer av Contra är rejält försenat. Med de produktionsförutsättningar som gäller, att skrivandet och redigeringen sker med ideella krafter, har det helt enkelt inte låtit sig göras att få ut Contra enligt den ursprungliga planen denna gång. Vi jobbar dock hårt för att till nästa gång få ut Contra i tid, eller åtminstone med en betydligt mindre försening än denna gång. Contra ska normalt komma ut i slutet av februari, april, augusti och oktober samt i mitten av juni och december. Förseningen medför bland annat att två inlägg inför euro-omröstningen i detta nummer når läsarna först efter folkomröstningen. Vi kan bara beklaga detta, men samtidigt hänvisa till att det faktiskt varit möjligt för prenumeranterna att läsa materialet innan omröstningen, genom att gå in på Contra på nätet. Hur man håller sig à jour med det senaste från Contra kan man läsa i rutan till vänster, där erforderliga inloggningsuppgifter finns.

Flygblad

Vi bifogar denna gång ett flygblad, som Du kan dela ut där det passar, eller sätta upp på lämplig anslagstavla. Flygbladet kan med fördel kopieras upp privat. Ja, vi hoppas att det görs i riklig mängd. Vi kommer att lägga ut flygbladet på nätet på Contras hemsida, och räknar med att med tiden kunna placera ut ett helt batteri med flygblad/affischer på nätet för allmän användning. Den som vill hjälpa till med detta arbete, som textförfattare, formgivare eller grafisk tekniker är hjärtligt välkommen att höra av sig till Contras redaktion.

Landets bibliotek

borde alla prenumerera på Contra. Tyvärr är det bara några tiotal som gör det. Se till att Ditt bibliotek prenumererar på Contra. På de flesta biblioteken finns det möjlighet att lämna förslag på böcker och tidskrifter som biblioteket ska köpa in. Ibland görs inköpen efter vissa byråkratiska kriterier, till exempel att x personer frågar efter en bok/tidskrift. Kolla gärna upp vad som gäller hos Dig! Ibland skyller biblioteken på bristande ekonomiska resurser. Kolla då först hur mycket biblioteket lägger ner på vänsterblaskor och ställ sedan bibliotekarien eller kulturnämnden mot väggen. Ibland kan en gåvoprenumeration hjälpa, men inte alltid. Det finns bibliotek som vägrar att ta emot till och med gratisexemplar. En sådan vägran är ett kommunalt beslut och Du kan begära skriftligt med ansvarig beslutsfattare och besvärshänvisning (Du kan sedan som kommunmedlem överklaga beslutet, normalt inom två veckor). Låt de ofta illröda bibliotekarierna veta att de lever! Och att de måste följa lagen!

Bushadministrationen – och Contra (?) – stoppade Schori, men:

Han har bara sig själv att skylla!

★★★ När det blev aktuellt för FN att utse en högsta representant i Kosova förde Sverige fram nuvarande FN-ambassadören Pierre Schori som kandidat. Schori, som snart är pensionsmässig, uppgavs även ha generalsekreterare Koffi Annans stöd. Men det fanns ett problem: USA gjorde tummen ner. Detta ledde till att Schori efter några veckors eftertanke gav upp sin kandidatur. ”Det stinker mccarthyism”, var Schoris reaktion i en amerikansk tidningsintervju.

Från den amerikanska Bush-administrationens håll sas det att USA inte kunde tänka sig samarbeta med en person som sedan 1970-talet ständigt kritiserat och beljugit USAs politik. Motiveringen är i och för sig riktig, men vi tror det kan ligga mer bakom.

Contra har genom årens lopp då och då belyst Pierre Schoris bana som utrikespolitiker och diplomat. Det hör till saken att på vår sändlista står – Förenta staternas ambassad i Stockholm. Denna erhåller vid varje utgivningstillfälle ett exemplar av tidskriften samt en sammanfattning på engelska av innehållet. Detta gäller naturligtvis även *Contras* USA-korrespondent Allan C. Brownfeld, som har talrika kontakter med inflytelserika amerikanska tjänstemän och politiker.

En *Contra*-artikel som borde ha tilldragit sig amerikanernas intresse var en intervju med den avhoppade KGB-mannen Oleg Gordievsky av Bertil Wedin, vilken publicerades i nummer 2 1999. Gordievsky tillfrågades av Wedin om Pierre Schoris eventuella KGB-roll – Schori har som bekant inom underrättelsekretsar, jämte bland andra Olof Palme, Sverker Åström och framlidne Bernt Carlsson, nämnts som en tänkbar KGB-agent inom svenska diplomat- och utrikeskretsar – och svarade då att ”Pierre Schori var KGBs viktigaste informationskälla i Sverige”. Via Schori uppgavs Sovjet av Gordievsky få kännedom om bland annat aktuell politik, politiska ställningar, opinionsbildning, försvaret i Sverige med mera.

I artikeln berörde Wedin, som är *Contras* medarbetare i Mellanöstern och stationerad på norra Cypern, sina egna erfarenheter av Pierre Schori. I samband med ett mottagning på Hotel Anglais i Stockholm tillfrågades Wedin av Schori om han hade någon

Pierre Schori fotograferad med sin idol, Kubas diktator Fidel Castro: en ”renässansfurste” enligt Schori.

favoritdryck. Wedin svarade, för att testa Schoris eventuella KGB-kontakter, att han gärna drack bourbonwhiskeyn Four Roses. Ett märke som Wedin kort tid senare bjöds på av sovjetagenten Nicolai Sazjin, som arbetade både för KGB och dess militära motsvarighet GRU!

Intervjun med Gordievsky gjordes visserligen då Bill Clinton var amerikansk president, men säkerligen har information som bokfördes på den tiden även kommit Bush-administrationen till del. Undertecknad hade vidare en längre artikel om Schori i *Contra* 4/2002 (”De förstörde Sverige”). När Schoris namn dök upp när det gällde att tillsätta en FN-chef i Kosova är det naturligtvis mycket rimligt att man från Washingtons sida frågar sin beskickning i Stockholm om man ”har något om Schori”. Det är fullständigt klart att uppgifterna om Schoris KGB-kontakter inte gynnat dennes kandidatur i amerikanska kretsar. Det har säkert heller inte hans intima umgänge med potentater som Fidel Castro på Kuba, Vadim Zagladin i Moskva och Agostinho Neto i Angola – alla fiender till USA – gjort. Schori gör heller inga försök att dölja dessa obskyra bekanskap i sin mångordiga memoarbok *Dokument inifrån* (1992); tvärtom framhåller han dem, bland andra kontakter, för att visa hur internationellt bevandrad han är!

Enligt Schori var ju Castro att anse som

”...en av de största i nutidshistorien...han är för stor för sin ö...[Castro] ser allt i ett mycket långt perspektiv, han är en encyklopedist och har närmast en renässansfurstes drag.” (*Skånska Dagbladet* 20/7 1986)

Schori känner sig, av naturliga skäl, starkt förorättad av den amerikanska reaktionen mot hans kandidatur som FN-chef i Kosova. Han har emellertid bara sig själv att skylla genom egna handlingar, ord och sympatier. Är det då ”mccarthyism” som ligger bakom USAs reaktion mot Schoris kandidatur? McCarthys aktiviteter på 1950-talet ödelade i en del fall oskyldiga människors liv, vilket är beklagansvärt. I andra fall drabbades alldeles autentiska kommunister eller deras mer eller mindre samvetslösa medlöpare. Och dessa senare kategorier finns ingen anledning för en frihetsvän och demokrat att beklaga. De förtjänade att avskedas eller att inte komma vidare i karriären. Det är dessa senare kategorier Pierre Schori tillhör.

Vi noterar dock att Schori under senare år skött sig bra när han kritiserat Zimbabwes diktator Robert Mugabe samt i FN krävt krafttag mot den internationella terrorismen. Nu unnar vi honom en välförtjänt pension!

Tommy Hansson

FNs höge representant i Kosova blev förra finske statsministern och moderaten Harri Holkeri, ett bra val av Koffi Annan.

2003 är det jämnt 70 år sedan Hitler kom till makten i Tyskland. Han utnämndes den 30 januari 1933 av president Paul von Hindenburg till rikskansler efter att ha fått 39,1 procent av rösterna i

valet. Den 27 februari samma år sattes riksdagsbyggnaden i Berlin i brand av den nederländske kommunisten Marinus van der Lubbe, vilket bildade upptakten till nationalsocialisternas tolv-

åriga skräckvälde. Contra kommer i några artiklar framöver att, i anledning av det makabra 70-årsjubiléet, granska nationalsocialismen och dess natur. Nedan följer den första artikeln.

Den nationalsocialistiska ondskan

★★★ För att förstå hur en brutalt rasorienterad ideologi som nationalsocialismen kunde erövra Tyskland med dess enastående kulturella arv måste vi gå tillbaka till mitten av 1800-talet. Då framträdde den tyske historiefilosofen Constantin Frantz med en inträngande analys av Tyskland i allmänhet och Preussen i synnerhet. Enligt Tage Lindbom i essäsamlingen *Konservatism i vår tid* (1996) var Frantz en av 1800-talets främsta politiska tänkare. ”Han ser den dödliga fara”, skriver Lindbom (sidorna 134–135), ”som ligger i uppkomsten av ett tyskt nationalstatligt stormaktstänkande. Han ser med oro hur mycket av uppblåsthet, som växt fram efter 1866 och, säger han, hur är det inte nu efter 1870–71 års krig. Den preussiska militärstaten träder fram som en uppkomling. Det är en machiavellisering i den preussiska militärstatens tecken...”

Frantz är i Lindboms inkännande ögon en siare som med full klarhet ser de faror som ligger i den preussiska militärstatens natur och särskilt Otto von Bismarcks uttolkning av denna. Härpå framträder Kaiser Wilhelm II på arenan och Första världskriget är omsider ett faktum. Följer så Tysklands nederlag och Versailles-fredens draksådd som en följd av Frankrikes hämndlystnad. ”Vi skall inte förenkla världshistorien”, varnar Lindbom, ”men i en viss mening kan det vara berättigt att säga, att Hitler fullbordar ’bismarxismen’” (sidan 135).

Hitler och Mussolini

Adolf Hitler tjänstgjorde som en av många österrikiska soldater i den tyska armén – i ett bayerskt regemente – under Första världskriget. Han kämpade tappert, bland annat i ordonnanstjänst, och avancerade från menig till korpral. Han dekorerades ett par gånger. Efter en krigsskada – Hitler blev temporärt blind av fientlig gas i krigets slutskede – avfördes han från aktiv krigstjänst och upplevde det förödmjukande

Den 19 september 1939 – ett par veckor efter krigsutbrottet – besökte Hitler Danzig och hälsades med tusentals hakkorsflaggor.

krigsslutet inlagd på militärsjukhus. I likhet med otaliga andra i Kaisers armé blev Hitler förbittrad över krigsutgången och kanske ännu mer över den orätfärdiga Versailles-freden.

Utgången av Första världskriget innebar

av Tommy Hansson

slutet för en världsåskådning. Slutet för det auktoritära samhällsskick som politiskt byggde på adel, godsägarvälde och krigsmakt och vars andliga kännemärken var högfärd, intolerans och inbilsk uppblåsthet. Mot denna åskådning stod liberalism, socialism och kommunism som varit på ständig frammarsch sedan Franska revolutionen 1789. Nationalsocialism och fascism, tillhörande samma idékomplex, var en sammansmältning av den moderna socia-

lismen i nationell stöpning och den gamla världens krigsromantik och auktoritetstro. Med anförare som Benito Mussolini, som kom till makten 1922, och Adolf Hitler hade denna typ av nationell socialism fått sina dynamiska ledargestalter. Andliga inspirationskällor var verk av filosofer som Richard Wagner, Friedrich Nietzsche, Henri Bergson, Arthur Joseph Gobineau och H.S. Chamberlain.

Läget i Tyskland efter krigsslutet i november 1918 var komplicerat. Mycket snart föddes myten om den obesegrade armén som förrått av fega politiker, ”dolkstötslegenden”. En av legendens upphovsmän var den ledande socialdemokratiska politikern Fritz Ebert, som hyllade de hemvändande tyska trupperna med orden att de ”återvänt obsegrade från slagfältet”. Vid det laget hade redan kejsar Wilhelm II abdikerat. Den 23 december 1918 kom det

första kommunistiska revolutionsförsöket i Berlin. Det skulle följas av flera på olika håll i Tyskland. Alla resningsförsök slogs dock ned av tysk polis och/eller militär; de främsta revolutionsledarna, Karl Liebknecht och Rosa Luxemburg, mördades av militär i början av 1919.

Utvecklingen i Tyskland blev en svår besvikelse för den revolutionära rörelsen, eftersom dess ledare allmänt kalkylerat med att efter revolutionen i Ryssland 1917 skulle land efter land falla som mogna frukter för världsrevolutionen. Bolsjevikernas maktövertagande i Ryssland och seger i det därpå följande inbördeskriget var för övrigt resultatet av ett rundhänt ekonomiskt stöd från den tyska generalstaben.

Ölhallsrevolutionären

I Tyskland uppstod efter nederlaget i kriget ett jäsande missnöje med de demokratiska politiker som bar upp Weimarrepubliken. Miljoner tyskar valde att gå in i bruna eller röda revolutionsrörelser, vilka stundom utkämpade regelrätta strider i de stora städerna. Bäst organiserade var de nationalsocialistiska SA-förbanden i sina bruna unioformer och litet löjligen skärmössor med hakrem. Det var inte så konstigt, emedan SA-folket till stor del bestod av avdankade soldater vilka efter kriget enrollerats i så kallade frikårer vilka satts in mot revolutionärer i Tyskland och Baltikum. Följde så accelererande ekonomiskt kaos med galopperande inflation och utbredd arbetslöshet.

I samband med demobiliseringen efter kriget fick Adolf Hitler tjänst som politisk officer inom armén med uppgift att spionera på extremnationalistiska grupperingar. I slutet av 1919 besökte han en sammankomst anordnad av det oansenliga Deutsche Arbeiterpartei (Tyska arbetarpartiet) i München, vilket sökte kombinera socialism och nationalism. Partiet hade grundats av låssmeden Anton Drexler men snart övertagits av journalisten Karl Harrer. Snart gick Hitler själv in i partiet, som från och med 1920 kallades Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (Nationalsocialistiska tyska arbetarpartiet, NSDAP). Hitler fick hand om propagandan och lockade som talare redan i början på 1920 2000 personer till ett offentligt möte i en av Münchens talrika ölhallar.

Med Hitlers extraordinära utförsgåvor som eldande retoriker och masspsykolog hade NSDAP på ett decennium blivit Tysklands mest dynamiska och slutligen också

största parti. Väl vid makten förvandlade nazisterna steg för steg det tyska samhälle, som under Weimarrepubliken trots alla svagheter ändå varit en fungerande demokrati, till ett militaristiskt skräck- och terrorvälde som framförallt utmärktes av ett patologiskt hat mot judar samt socialister av det röda slaget. Aparta grupper såsom homosexuella, utvecklingsstörda och mentalsjuka sågs som icke-människor och inlemmades i förintelseprocessen som även omfattade zigenare, polacker, ryssar, kristna grupper med flera.

Nazisterna tvekade inte heller att göra upp räkningen med oönskade element inom de egna leden, vilket skedde med mordet på nazistiska befattningshavare och konservativa politiker vid ”de långa knivarnas natt” sommaren 1934. Bland offren fanns Hitlers gamle vapenbroder, den homosexuelle busen Ernst Röhm, som duckat för kulorna tillsammans med Hitler i samband med den havererade ölkällarkuppen i München i november 1923 (Hitler försökte genomföra en kupp med början i en ölhall i München, han greps och dömdes till fem års fängelse för högförräderi, tyvärr frisläpptes han dock redan i december 1924).

”En jordbävning”

En av de mest insiktsfulla skildringarna av tiden 1914–33, en tidsperiod som markerade nationalsocialismens uppmarsch, är Sebastian Haffners *En tysk mans historia* (Geschichte eines Deutschen, Norstedts 2002). Haffner väver på ett mästertligt sätt samman sina privata upplevelser under denna tid utifrån sin bakgrund i en ursprungligen välbeställd borgerlig familj i Preussen och Berlin, där fadern under många år var en framstående tjänsteman inom skolväsendet.

I det förord som skrevs strax före Haffners flykt till England 1939 framhåller författaren (sidorna 10-11): ”Min privata duell med Tredjeriket är ingen enstaka företeelse. Sådana dueller, där en privatperson försöker försvara sitt privata jag och sin privata heder mot en övermäktig fientlig stat, utkämpas i Tyskland sedan sex år tillbaka i tusental och hundratusental – alla i total isolering och bakom stängda dörrar. Många av duellanterna, hjältemodigare och offervilligare naturer, har kommit längre än jag: till koncentrationslägret, till stupstocken och till utsikter om framtida minnesmärken. Andra dukade under mycket tidigare och är numera stillsamt knotande SA-reservister

eller kvartersvakter. Mitt fall är nog just genomsnittligt. Det kan ge en ganska god uppfattning om hur chanserna ser ut i dag för människorna i Tyskland.”

Haffners stil är den litet torra och avmätta sarkasmens, som ger skildringen en särskild klangfärg. Lägg märke till att Haffner tecknar ner sina intryck innan Andra världskriget utbryter och innan nazisterna i sin våldspolitik övergår till industriellt folk mord. Haffner visar att nationalsocialismen är en sällsynt vidrig ideologi även utan Förintelsen. Haffner är medveten om att när Hindeburg utser Hitler till rikskansler 1933 så är det liktydigt med att ”En jordbävning sätts igång i 66 miljoner människors liv” (sidorna 12–13). Som sagt – detta skrevs innan det verkliga eländet började. Antalet människor som drabbades av den hitlerska ”jordbävningen” innan freden slutligen kom blev mångfaldigt fler än det tal Haffner nämner!

Trots alla problem under Weimar-tiden såg det ett tag ut som om den efterkrigstida Tyskland skulle kunna utecklas i positiv riktning. Det var närmare bestämt under den tid Gustav Stresemann som utrikesminister behärskade den politiska scenen 1924–29. Anständiga tyskar mindes under mörkare tider Stresemann-epoken med viss nostalgi, även om det också den perioden bjöd på umbäranden: den extrema inflationens skadeverkningar röjdes undan, hoppningivade internationella avtal ingicks i bland annat Locarno, den ekonomiska Dawes-planen överenskomms med västmakterna och Tyskland tilläts efter årtal av internationell isolering bli medlem i Nationernas förbund (NF). Stresemann stod, trots ett föga karismatiskt yttre, för fred, lugn och *business as usual*.

Men förhoppningarna om en bättre framtid för Tyskland kom på skam då Stresemann hastigt avled 1929. Vägen för mörkrets makter stod därmed öppen.

Extra dimension

Med Adolf Hitler vid rodret kom Tyskland att styras av en demonisk urkraft. Hur det tyska folket, som frambringat en Goethe, en Schiller, en Dürer, en Bach kunde ta Adolf Hitler till sitt hjärta framstår delvis som en gåta. Det har sagts många gånger att en hel del borgerligt-konservativt folk trodde sig kunna utnyttja Hitler – ”den simple korpralen” – för sina egna syften. Genom att involvera nazisterna i praktiskt regeringssamarbete trodde sig vidare de tysk nationella med von Papen i spetsen

kunna "tämja" den vilde Hitler, som gick under öknamnet *der Teppichfresser* (mattätaren). Och när Hitler och nazisterna fyllt sitt syfte – till exempel efter att ha krossat kommunisterna – skulle man enkelt göra sig av med dem.

Som vi vet gick det inte alls så. I stället blev det Hitler som skickligt utnyttjade de borgerligt konservativa krafterna som han ville. De borgerliga var oförlåtligt godtrogna som trodde sig kunna hantera Hitler. Men gåtan kan inte förklaras enbart med borgerlig godtrogenhet eller Versailles-fredens orättvisor eller krissituationen under Weimarrepublikens tid. Sebastian Haffner har uttryckt detta så:

"I vida kretsar var han [Hitler] 1930 fortfarande en närmast pinsam figur ur det grå förflutna: Münchens frälsare från 1923, mannen bakom den groteska ölstugekuppen. Dessutom var den atmosfär som omgav hans person fullkomligt frånstötande för den normale tysken...: hallickfrisuren; den billiga elegansen; den wienska förstadsdialekten; det myckna och långvariga talandet över huvud taget, därtill epileptikerbeteendet, det vilda gestikulerandet, fradgan, den växelvis flackande och stirrande blicken. Och sedan innehållet i talen: förkärleken för hotelser, förkärleken för det grymma, de blodtörstiga avrättningsfantasierna... Men här visade sig redan det underliga: fascinationen inför just allt det motbjudande, dygiga, drypande äckliga – när det drivs till sin spets. Ingen människa skulle ha blivit förvånad om denna varelse under sitt första tal hade blivit tagen i kragen av en polis och förflyttad till något ställe där man aldrig mer skulle se något av den och där den utan tvivel hörde hemma. När ingenting sådant hände, när människan tvärtom blev värre och värre, allt vansinnigare och monstrosare och samtidigt bara allt mer berömd och oberäknelig, slog verkan om: Fascinationen inför monstret tog vid; och samtidigt fallet Hitlers egentliga hemlighet, detta sällsamma sätt att omtöckna och bedöva motståndarna, som helt enkelt inte klarade av fenomenet och liksom stod under påverkan av en basiliskblick, urstånd att fatta att den personifierade underjorden utmanade dem" (sidorna 87–88).

Det är svårt att tänka sig en mer originellt träffande och sann beskrivning av fenomenet Hitler och dess inverkan på de tyska massorna. Haffner beskriver strängt taget Hitler mer som schaman än politiker. En annan bedömare som gjort en obser-

Två naziskurkar och skrivbordsmördare på en bild – Adolf Hitler förärar Hermann Göring fältmarskalksstaven.

vation av liknande slag, låt vara att den gäller Josef Goebbels, är författaren och journalisten Arvid Fredborg som 1941–43 var *Svenska Dagbladets* korrespondent i Berlin; liksom Haffner var Fredborg konservativt borgerlig. I sin minnesbok *Destination: Berlin* (1985) beskriver Fredborg ett sammanträffande med Goebbels på Kroatiens Berlin-ambassad på följande sätt (sidan 311):

"Innan jag hunnit fram till borden kände jag plötsligt hur håren reste sig på mitt huvud och kallsvetten rann ned i nacken. Jag vände mig om – och i dörren stod rikministern för folkupplysning och propaganda [Goebbels], obemärkt av alla – och inte väntad till mottagningen. Det blev ett skrapande och ett hälsande. Jag var skakad."

Radikalisering

Exemplen ovan visar att det i den tyska nationalsocialismen – och äkta nationalsocialism har bara funnits i Tyskland – finns en stark underström av mörka andliga krafter. Dessa krafter härstammar från den vittförgrenade flora av ockult färgade nationella rörelser som uppstod i Tyskland och Österrike i början och mitten av 1800-talet, delvis som en följd av de nationella omvälvningar Napoleonkrigen gav upphov till. Den starka splittringen i hundratals tyska småriken födde en förtär-

ande längtan efter germansk enhet.

Somligas förhoppningar fästes vid Bismarcks enande av de tyska rikena under Preussens överhöghet, en utveckling som ju Constantin Frantz hade varnat för. Men sådana önskedrömmar slog slint. Bismarck var ingen idealistisk tysknationell utan en kallhamrad maktpolitiker vars tyska rike var en konstgjord skapelse utan inre koherens, inte en naturligt framväxande riksenhet. Kejsardömet Österrike-Ungern med sin kosmopolitiska karaktär förmådde ännu mindre än det Preussen-ledda riket tillfredsställa de tysknationella germanisterna.

Besvikelsen och desillusionen gav upphov till en allt tydligare radikalisering bland de nationella – *völkisch* – rörelserna mot slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. Litet rubbade frälsargestalter såsom Guido von List, Jörg Lans von Liebenfels och Rudolf von Sebottendorff framträdde med en mängd totalt oflippade och bisarra teorier och idéer inom främst rasfrågan. Ingen av dessa figurer var för övrigt äkta adelsmän utan hade lagt till adelsprefixet av opportunistiska skäl. Adolf Hitler söker, bland annat i *Mein Kampf*, distansera sig från de nationella "profeterna" men var egentligen själv en av dem. Över huvud taget vimlade den nationalsocialistiska rörelsen i Tyskland och Österrike av personer med vildvuxna rasistiska och andra

synpunkter, vilka uppenbarligen hämtats direkt från *völkisch*-rörelsen. En av dessa var SS skapare, Heinrich Himmler, Tredje rikets mäktigaste man efter Hitler själv.

Stengrunden i nationalsocialismen var övertygelsen att judarna var ett mindervärdigt – men paradoxalt nog samtidigt extremt smart och inflytelserikt – folk, som sades ha utarbetat en plan genom vilken man kunde kontrollera världen. Hitler och hans hejdukar omfattade med religiöst färgad iver tron att den judiska planen för världsherravälde fanns uttryckt i skriften *Sions vises protokoll*. Här bet inga rationella argument, som att protokollen var ett uppenbart falsarium som i verkligheten totats ihop av den hemliga polisen, *Ochranan*, i det tsaristiska Ryssland.

Sions vises protokoll fortsätter än idag att publiceras i miljonupplagor i arabvärlden som ”bevis” för judarnas/Israels ondskefullhet.

Den logiska Förintelsen

Förintelsen blir i detta perspektiv någonting fullständigt logiskt. Antisemitismen – som i praktiken aldrig inneburit något annat än judehat – var dock ingen tysk eller nazistisk uppfinning. Hatet mot det judiska folket har funnits sedan tiden före Kristi födelse och har under historien flammat upp gång på gång och drabbat judarna i diasporan. Som den främsta smitthärden i sammanhanget framstår Ryssland och östra Europa. Antisemitismens starkaste fäste i dag är utan tvivel arabvärlden, där hatet mot judarna och Israel kombineras med hat mot västerlandet och USA.

Men det var alltså i Tredje riket antisemitismen blev till mordisk politik i massindustrins form. Förföljelsen inleddes i relativt blygsam skala. Slag i slag följde sedan Nürnberglagarna, som frantog judarna deras medborgerliga rättigheter, samt Kristallnatten då tusentals judar misshandlades, dödades eller släpades till koncentrationslägren och då judisk egendom för miljardvärden förstördes. Följde så de tyska övergreppen mot Tjeckoslovakiet och Österrike innan den tyska krigsmakten angrep Polen den 1 september 1939 och startade Andra världskriget under vars täckmantel omkring sex miljoner judar dog i nazisternas händer. Sammanlagt anses omkring 14 miljoner – förutom judar zigenare, ryssar, olika slags oönskade grupper etcetera – ha blivit förintade, oavsett själva krigshandlingarna. Den franske nationalistledaren Jean-Marie Le Pen har påstått att Förintelsen var ”en detalj” i kriget. Detta är att ställa det verkliga förhållandet på huvudet. Utifrån ett nazistiskt perspektiv skulle man kunna vända på det och säga att ”kriget var en detalj i Förintelsen”!

Ty Andra världskriget var för Hitler och nazismen inget självändamål, det var endast ett medel att förverkliga den nationalsocialistiska ideologins två huvudmål: judarnas (och zigenarnas med flera) utplånande samt *Lebensraum* (livsrum) för den ariska eller germanska rasen. Det var detta som var viktigt för Hitler och nazismen – kriget i sig var mindre viktigt. Det skall här inskjutas att den svenske akademikern och politikern Rudolf Kjellén, som skapade den moderna geopolitiken, indirekt kom att påverka den nationalsocialistiska ideologin genom det inflytande han kom att utöva på den ledande tyske nazisten tillika ockultisten – och *Lebensraum*-teoretikern Karl Haushofer.

Med Tysklands angrepp på tidigare vapenbrodern Ryssland midsommaren 1941 gavs möjlighet att mörda judar i stor skala. Detta blodiga hantverk utfördes av så kallade *Einsatzgruppen* medelst i huvudsak eliminering genom skjutning. Denna metod framstod efter hand som alltför omständlig och dessutom mentalt påfrestande för de soldater som avdelades för denna uppgift. Man började då experimentera med att leda in bilavgaser i täckta fordon som var fullpackade med människor, en metod som enligt den sovjetiske dissidenten Petro Grigorenko först kom till användning i Stalins Sovjetunionen. Därefter kom gas in i bilden, och det befanns att den typ av gas som passade bäst för ändamålet var den så kallade Zyklon-B, som används för att bekämpa ohyra. Framförallt i Auschwitz-Birkenau gasades människor i överlägset störst omfattning ihjäl enligt den metoden under överinseende av kommandanten Rudolf Höss. I Polen som helhet utrotades 2,7 miljoner judar, i Auschwitz troligen omkring 1,5 miljon (även om Höss i Nürnberg-rättegången angav siffran 2,5 miljoner för enbart Auschwitz).

Wannsee och Heydrich
Den 20 januari 1942 fastslogs officiellt vid en konferens mellan vissa högre nationalsocialistiska befattningshavare i Berlins välbeställda förort Wannsee att det ”judiska problemet” skulle lösas genom en systematisk massutplåning. Mötet leddes av den man Hitler utsett till sin kronprins, Reinhard Heydrich.

Sekreterare var Adolf Eichmann. Den ursprungliga ordern att ”slutligen lösa den judiska frågan” hade utfärdats i juli 1941 av Hermann Göring. Det protokoll som bevarats från Wannsee-konferensen visar att man behandlade en rad frågor som hade att göra med den nazityska judepolitiken, för vilken Nürnberg-lagarna förklarades utgöra ett självklart ramverk. En känslig fråga, som behandlades ganska detaljerat vid mötet, var hur skulle förfaras med personer som bara delvis var judar, *Mischlingen*. Mark Roseman visar i boken *The Villa. The Lake. The Meeting. Wannsee and the Final Solution* (Penguin Books 2003) att inga slutgiltigt bindande beslut fattades i Wannsee. Men (sidan 107):

”Wannsee-protokollet var snarast en vägvisare som visade att folkmord hade blivit officiell politik. Ändå tog Heydrich tvivelsutan det godkännande han fått fram vid Wannsee mycket allvarligt. De signaler han och Eichmann gav efter mötet visade att det på ett omätligt sätt hade stärkt deras övertygelse.”

Heydrich – som var ståthållare i Prag – mördades ett halvår senare av tjeckiska nationalister, vilket var ett svårt slag mot Hitler och Tredje rikets ledarskap. Nazisternas hämnd blev att utplåna den tjeckiska byn Lidice.

Någon har sagt att kärnan i den ondska som utmärker nationalsocialismen är avsaknad av medkänsla.

Förintelsen i siffror

★ Följande uppskattningar över judiska offer för den nazistiska Förintelsen bygger på Martin Gilbert: *Atlas of the Holocaust* (1993) samt Wolfgang Benz (utgivare): *Dimension des Völkermorde. Die Zahl der Jüdischen Opfer des Nationalsozialismus* (1994). Offren inkluderar offer för mord, slavarbete, svält och epidemier.

Polen, 2 700 000; Sovjetunionen, 1 000 000; Ungern, 550 000; Rumänien, 211 000; Tyskland, 160 000; Tjeckoslovakiet, 143 000; Litauen, 135 000; Nederländerna, 102 000; Lettland, 80 000; Frankrike, 76 100; Österrike, 65 000; Jugoslavien, 60 000; Grekland, 59 200; Belgien, 28 500; Makedonien (kontrollerat av Bulgarien), 11 400; Italien, 6 500; Luxemburg, 1 200; Estland 1 000; Norge, 758; Albanien, 591; Danmark, 116.

Krigsherrarna i Afghanistan

Anssi Kristian Kullbergs genomgång av situationen i Afghanistan avslutas med en redogörelse för de olika "krigsherrarnas" ställning och relationer med varandra.

När vi talar om "krigsherrar" i samband med Afghanistan menar vi vanligen personer som upprätthåller en maktposition någonstans utanför Kabul. De disponerar en egen militär styrka, de kontrollerar lokala resurser och "beskattar" ekonomisk verksamhet i området.

Historiskt bestod Afghanistan av sju stora provinser, som alla hade starka ledare. Mohammed Daoud, som 1973 grep makten från sin kusin kung Zahir, var den ende som försökte förvandla Afghanistan till en centralstat. En linje som naturligtvis fullföljdes med mycket hårdare metoder under de kommunistiska härskarna Nur Mohammed Taraki, Hafizullah Amin, Babrak Karmal och Sayid Mohammed Najibullah. Som vi vet slutade deras försök att omvandla Afghanistan till en centralstat med katastrof. De försökte begränsa de regionala starka männens maktställning genom att dela upp provinserna i mindre delar, ända tills det fanns 32 provinser. Men i praktiken är de sju traditionella provinserna plus Kabul fortfarande väldigt mycket en levande realitet. Alla har sin egen ledare, som är starkare än de formella guvernörerna och styr en stor-provins från ett regionalt centrum. Guvernörerna från småprovinserna indelas i dem som är lojala mot Kabul och de som är lojala mot den regionale ledaren och de som försöker balansera mellan de två.

Fahim

General Fahim är den som militärt kontrollerar Kabul, liksom provinserna Parwan, Kapisa, Takhar och Badakshan. Eftersom jag inte besökt Kunduz är det för mig lite osäkert vem som för närvarande är starkast i Kunduz och Baghlan, Dostum eller Fahim. Den av premiärminister Karzai utnämnde guvernören Ustad Atta Mohammed, som har bekämpat Dostum är tadjjik och lierad med Fahim. Andra nära allierade med Fahim är spionchefen general Akbar och kommandanten Daud Panjshiri. Panjshiri har rapporterats genomföra tveivelaktiga operationer där den

indiska underrättelsetjänsten RAW påstås ha "köpt" hundratals misstänkta talibaner (uppenbarligen huvudsakligen pakistanier) från Fahim. De har flugits med ryska plan via Tadjjikistan till Indien.

Atiqullah

När kriget mot terrorismen startade talade man flera gånger om en ung (bara 19 eller 20 år) tadjjikisk befälhavare i Norra Alliansens styrkor vid namn general Atiqullah Baryalai Khan. Han omtalades bland annat i *Hufvudstadsbladet* och intervjuades i *Helsingin Sanomat* (Nordens största tidning). Antagligen var det ganska bekvämt att intervjua en person som Atiqullah, eftersom han talar rimligt bra engelska, är ung, saknar skägg, har västerländsk framtoning och gör sig bra på bild. Men i Kabul har jag stött på en 14-årig "kommendant" i Norra Alliansen! Och i *Reader's Digest* har jag sett en tonåring omtalas som "kommendant" i en artikel om barnkrigare. Eftersom jag inte sparart artikeln kan jag nu inte kontrollera om det var samma person som jag stötte på som försäljare av krigsouvenirer på den legendariska Kycklinggatan i Kabul. Atiqullahs namn fanns dock kvar i mina arkiv, eftersom han berättade för Kaius Niemi på *Helsingin Sanomat* att Ryssland inte alls gav det massiva stöd till kampen mot talibanerna, som det tidigare har påståtts. Massouds armé betalade dyrt för allt de fick.

Senare gav Atiqullah en annan intervju, som åtminstone journalisten tolkade som att ryssarna stöttade Shura-ye Nazar genom Tadjjikistan. Shura-ye Nazar var jihad-aspekten på förre presidenten Rabbanis (lierad med Norra Alliansen) politiska rörelse Jamiat-i Islami. Men i en tredje artikel förklarade Atiqullah att han ansåg att ryssarna backat upp tadjjikerna i Pansjir-dalen enbart som en buffert för att skydda Tadjjikistan mot att attackeras av talibanerna, men att man samtidigt var mån om att tadjjikerna i Afghanistan inte fick bli starka nog för att kunna stabilisera läget i landet, än mindre ingripa i Tadjjikis-

tan. Tadjjikerna i det forna Sovjetunionen har sina egna islamistiska organisationer, jämförbara med Uzbekistans Islamiska Rörelse. Den tadjjikiska motsvarigheten heter Tajik Hizb ut-Tahrir, en rörelse som är aktiv i Tadjjikistan, Uzbekistan och Kirgisien. Åtminstone den ryska propagandan hävdar envist att Hizb ut-Tahrir har förbindelser med talibanerna och al-Qaida, även om kontakter med Norra Alliansen i Afghanistan borde vara rimligare för en genuin tadjjikisk islamsk opposition, som tidigare kämpat mot en kommunistregering stödd av Ryssland. I Tadjjikistan heter den andra kända islamist-organisationen Islamiska Återfödelsepartiet, vars vagga stod i Astrakhan under sovjetiska säkerhetstjänsten KGBs överinseende. Partiets ledare Abdullah Nuri var antagligen KGB-provokatör från början.

För mig har det varit oklart huruvida Atiqullah Baryalai Khan är en av Fahims män eller om han faktiskt fullföljer arvet från Massoud, som antingen i uppriktigt ärlighet eller i brist på erfarenhet och cynism ger en mer tveksam bild av ryssarnas uppriktighet än Fahim och hans anhängare i Kabuls säkerhetsorgan. Idag tjänstgör Atiqullah som biträdande försvarsminister.

Dostum

Den uzbekiske generalen Abdurrashid Dostum styr ett område som åtminstone omfattar landsbygden från Sheberghan till i närheten av Kunduz. Dostum är tidigare kommunist och de afghanska kappvändarnas främste företrädare. När Massoud befriade Kabul i ett oblodigt maktövertagande 1992, när Najibullah gav upp makten, började Dostum bryta ner Kabul, tidvis med ryskt och uzbekiskt understöd, tidvis i samarbete med Gulbuddin Hekmatyar. Dostum förlorade kontrollen över Mazar-i-Sharif, hans högkvarter och huvudstaden i Balkh-provinsen, när hans tidigare allierade den uzbekiske generalen Abdul Malik gick över till talibanerna. Men Dostum själv var en tid allierade med talibanerna, till exempel mot Ismail Khan och

Massoud när talibanerna erövrade staden Herat.

På grund av Dostums kroniska och patologiska opålitlighet kunde inte Massoud stå ut med honom. Massoud hade också en kategorisk och välförståelig motvilja mot alla som haft ledande roller i det sovjet-kontrollerade Afghanistan. När Massoud gjorde sin resa till Europa 2001 och bland annat värdade om stöd inför EUs parlament i Strasbourg, gjorde förre presidenten Burhanuddin Rabbani och Massouds ställföreträdare Mohammed Farim en överenskommelse med Dostum bakom Massouds rygg. När Massoud kom tillbaka från Europa väntades han i Faizabad av "Broder Dostum". Massoud var och förblev till sin död lojal mot Rabbani, men lojaliteten var uppenbarligen inte alltid ömsesidig.

När Massoud kom tillbaka från Europa hamnade han i en märklig situation. Han kunde inte avvisa Dostums erbjudande, eftersom det sänt märkliga signaler till hans tilltänkta uppbackare i Europa. Och oavsett om han önskade det eller ej, så hade Norra Alliansen på grund av bristen på europeiskt stöd i praktiken blivit beroende av ryskt (och eventuellt turkiskt) stöd genom Uzbekistan. Ryssland skickade dessutom betydande (men hemligt) stöd till talibanerna både via Turkmenistan och den organisation av KGB-officerare som drevs av vapenhandlaren Viktor But. Det var fråga om att söndra och härskas! CIA-agenten Robert Baer har påpekat att Väst bortsåg från allt detta. Dostum hade fått mer massivt stöd från ryssarna än vad tadjikerna i Pansjirdalen fått, vilket betydde att Dostum kanske hade Afghanistans modernaste armé, men på grund av inre osämja och svag stridsmoral upphörde Dostums krigsframgångar så snart han gick utanför de områden där uzbekerna var i majoritet.

När kriget mot terrorismen började hoppades Dostum att han skulle kunna marschera in inte bara i Mazar-i-Sharif och Kunduz, utan också i Kabul. Ingenstans i Norra Alliansens territorium var utvecklingen så vidrig som i de delar som kontrollerades av Dostums trupper. EUs observatörer hittade koncentrationsläger och mass-

gravar i Dostums område och misstänkte att Dostum avsiktligt dödat hundratals eller till och med tusentals tillfångatagna talibaner i Kunduz och Sheberghan, för att det inte skulle finnas några vittnen till vad som skett. Fortfarande under 2002 fortsatte Dostums trupper att kränka de mänskliga rättigheterna, särskilt för de pashtunska och hazariska befolkningen.

När nuvarande presidenten Karzai utsåg en tadjikisk guvernör, Ustad Mohammed Atta, i Mazar-i-Sharif, försökte Dostum flera gånger erövra staden och när Dostums trupper gått in i staden under förevändning att delta i en parad på självständighetsdagen vägrade de sedan att lämna staden. De marscherade inte ut förrän en överenskommelse framtvings mellan Dostum och Atta av USA. Men överenskommelsen blev inte långlivad. Omedelbart efter Loya Jorga (den konstituerande församlingen) gick Dostum till angrepp mot Attas tadjikiska trupper och den hazariske generalen Karim Khalilis styrkor i Bamiyan-provinsen. Ett tusental personer tvangs lämna sina hem och blev flyktingar i Afghanistan eller i Pakistan. Det har inte varit möjligt för flyktingar från de pashtunska minoriteten att återvända till de delar av norra Afghanistan som kontrollerats av Dostum.

Ismail Khan

Den tadjikiske kommandanten Mohammed Ismail Khan kontrollerar hela västra Afghanistan från staden Herat. Ismail Khan var den starke mannen i området redan innan talibanerna. När talibanerna

intog Herat flydde han till Iran. Från Iran försökte han genomföra en motoffensiv mot talibanerna, men den slutade med att han blev talibanernas fånge. Han lyckades emellertid rymma från fångenskapen i staden Kandahar, troligen släppt av talibaner som hoppat av rörelsen efter interna konflikter. Ismail Khan återvände än en gång till exil i Iran, varifrån han kunde ta sig in i Afghanistan igen när kriget mot terrorismen började. Han erövrade Herat i en nästan oblodig operation.

Det finns mycket motstridande uppgifter om Ismail Khan, men sedan jag träffat honom ett par gånger bedömer jag honom vara en konservativ muslim, men inte alls den fundamentalist som han ibland framställts som. I pakistanska Lahore har bland annat den vänsterinriktade journalisten Ahmed Rashid spridit falsk information om nya regler om återinförande av burkhan (den heltäckande slöjan). Rashid sprider all information som backar upp hans negativa uppfattning om politisk islam och islamsk konservatism. Å andra sidan är Ismail Khan en listig och skicklig regional ledare, som kan konsten att balansera motstridande krafter mot varandra. Nu balanserar han mellan Kabul, Washington och Teheran. Han är inte den mest problematiska afghanske krigsherren, även om han nog är den som har den starkaste ställningen utanför Kabul. Han vill säkert inte ge upp greppet om Herat och den relativa självständighet som han har där.

Det är känt att Iran har beväpnat och utrustat Ismail Khans armé och att Iran har en dubbel representation i Herat, en dubbling som svarar mot splittringen i Irans politiska ledning. Å ena sidan finns den ambassad som drivs av det iranska utrikesministeriet och som är lojal mot den moderate och reformistiske presidenten Khatami, å andra sidan finns den säkerhets- och underrättelsetjänst som helt kontrolleras av det hårdföra konservativa prästerskapet.

Under våren och sommaren 2002 stred Ismail Khan vid upprepade tillfällen mot åtminstone tre andra krigsherrar. I mars satte den av Karzai utnämnde pashtunske guvernören i Kandahar Gul Agha Sherzai (en pashtun från Sherzai-stammen) igång

med en straffoffensiv mot Ismail Khan, som ledde till våldsamma strider i Helmand. Striderna slutade när amerikanerna betalade de stridande för att de skulle upphöra. Under sommaren krigade Ismail Khan mot de guvernörer som var pashtuner och motsatte sig hans hegemoni i västra Afghanistan. Ismail Khan har också stridit mot en annan pashtunsk krigsherre, Mohammed Karim Khan, som kontrollerar området kring Zar koh.

Ismail Khan och människor från Herat i allmänhet framhäver idag att de är persier och kallar sitt språk för farsi, inte dari. Ibland anses heraterna vara en egen etnisk grupp, parsiwer, till skillnad från tadjiker i norra och nordvästra Afghanistan. Skillnaden mellan farsi, dari och tadjikiska som talas i det tidigare sovjetiska Centralasien är ganska liten och gränserna mellan omådena är inte klart avgränsade, så man kan på goda grunder också hävda att språken bara är persiska dialekter, även om personer som lever i motsatta delar av området kan ha problem med att förstå varandra och en del ord har olika betydelser i olika regioner.

Gul Agha

Guvernören i Kandahar, Gul Agha, har skaffat sig en skarpare profil och har förespråkats en uttalat pashtunsk linje, som varit mer kritisk mot USA. Sedan amerikanska flygplan bombat ett bröllop krävde Gul Agha att USA innan bombangrepp skulle begära tillstånd från regionala ledare. Han började också samla regionala ledare från södra Afghanistan för att bygga upp lojalitet mot sig själv. Flera guvernörer i omgivande provinser har visat sig vara lojala vasaller till Gul Agha.

President Karzais bror Ahmed Karzai är presidentens representant i Kandahar. Han har hävdat att de lokala konflikterna i södra Afghanistan underblåses av general Fahims intriger som syftar till att undergräva relationerna mellan pashtunerna och USA.

Zadra, Wardak och bröderna Nangarhar

”Stålfarfar” Padshah Khan Zadrans, en 88-årig före detta lastbilschaufför och den starkaste krigsherren i sydöstra Afghanistan (Paktia, Khost och Paktika) förklarade sig under kriget vara den störste vännen till USA och anhängaren av kriget mot terrorismen. Bakom honom finns den starka pashtuniska Zadrans-stammen. Padshah

Khans manövrer gav honom emellertid ett tvivelaktigt rykte. Han lurade amerikanerna att bomba en konvoj som tillhörde en konkurrerande stamhövding genom att påstå att konvojen tillhörde al-Qaida. Han har också legat bakom mycket annan desinformation, inklusive påståendet att det skulle finnas tjetjener bland talibanerna. Än idag har man inte hittat en enda tjetjen i Afghanistan eller en enda tjetjen som tillhört al-Qaida.

Padshah Khan försökte ta hand om posten som guvernör i Paktia, men stamäldstena som styrde i Paktias huvudstad Gardez stoppade Padshah Khans frammarsch, mobiliserade milisen mot honom och utvisade honom och hans släktingar från Gardez. Karzai utsåg en ny guvernör i Paktia från den rivaliserande pashtun-klanen Wardak, Taj Mohammed Wardak. Taj Mohammed var bland Karzais förtrogna och klanen Wardak stod antagligen nära de pashtuniska ledarna i omgivande provinser i östra Afghanistan (Nangarhar, Kunar, Laghman, Nuristan). Den starkaste av de sistnämnda var guvernören i Nangarhar, vicepresident och minister för offentliga arbeten, Haji Abdul Qadir, som mördades i Kabul för ungefär ett år sedan.

Abdul Qadirs bror Abdul Haq greps och avrättades av talibanerna i början av kriget mot terrorismen. Innan det var Abdul Haq USAs främste kandidat som framtida afghansk ledare. Karzai var den främste alternative kandidaten. Abdul Haq har nu blivit en nationell hjälte vid sidan av Masoud och även brodern Abdul Qadir fördes till listan över heroiska martyrer när han dog för en mördares kulor. Den tredje av bröderna, Din Muhammed, efterträdde sin bror Abdul Qadir som guvernör i Nangarhar. Den militäre befälhavaren i Jalalabad, Nangarhars huvudstad, Hazrat Ali, reste sig genast mot Din Muhammed. General Hazrat hade tidigare tagit strid mot Abdul Qadir och misstänktes till och med för mordet på honom. Vid sidan av Hazrat Ali hörde Shomali Khan till brödernas fiender.

Alla tre bröderna, Abdul Haq, Abdul Qadir och Din Muhammed har varit övertygade antikommunister. Efter utnämningen av Din Muhammed följde utnämningar i mindre provinser i Nangarhars intresseområde; Munshi Abdulmajid, som var inrikesminister i Rabbani-regeringen i mitten av 1990-talet blev guvernör i Laghman. När Taj Mohammed Wardak blev inrikesminister utnämnde Karzai förre domaren Qazi Raz Mohammed Dalili till guvernör

för Paktia.

Efter Loyala Jirga blev spänningarna mellan de pashtuniska klanerna än mer intensiva, när Karzai sparkade ministern Amnullah Zadrans, medan två från Wardak-klanen utnämndes till ministrar: guvernören i Nangarhar Taj Mohammed Wardak blev inrikesminister och Abdullah Wardak blev minister för martyrer och handikappade. Också på provinsnivå fanns det en tendens att försöka göra Zadrans-klanen maktlös, när folk från Wardak-klanen och andra pålitliga Karzai-anhängare utnämndes till viktiga poster. Padshah Khan beslöt sig för öppet uppror. Han försökte erövra Gardez två gånger och besköt staden med missiler, så att minst 80 människor dödades. Karzai beordrade att Padshah Khan skulle arresteras för mord. Padshah Khan misslyckades med att ta makten över Paktia, tappade kontrollen över en stor del av provinsen, men tog sin tillflykt till bergstrakterna och staden Khost, där han ensam hade full kontroll. Padshah Khan har framställt sig som ”överguvernör” eller regional ledare, ungefär som Ismail Khan eller Dostum, och anser sig ha rätten att utse guvernörer i Paktia, Paktika och Khost.

Padshah Khans yngre bror Kamal Khan Zadrans är bara 28 år (vilket får mig att ifrågasätta att de verkligen är bröder) och lyckades erövra staden Khost och guvernörspalatset från den svage guvernören Hakim Taniwal, som utsågs av Karzai. Kamal Khan uppträdde sedan som guvernör i Khost. Padshah Khan och hans ”brors” väpnade styrkor uppskattas till flera hundra, ja ända upp till 6 000, man. Padshah Khan säger sig kämpa för pashtunernas sak och kräver att Karzai ska avgå till förmån för kung Zahir Shah. Zahir Shah har emellertid tagit klart avstånd från Padshah Khan och kallar honom ”fredens fiende”.

Slutligen kan det som en höjdpunkt av ironi noteras att den förre kommunistiske artillerigeneralen Shahnawaz Tanai, som en gång ledde en misslyckad statskupp för Khalq-falangen av kommunistpartiet mot den då sittande Parcham-falangens ledare Najibullah, och tillsammans med Hekmatyar var tongivande när det gällde att bygga upp både Hekmatyars Hezb-i islami och talibanernas militära kapacitet, som senare hoppade av till Pakistan för att därifrån kritisera alla partier i Afghanistan, nu grundat ”Afghanska Fredsrörelsen”.

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning har i detta nummer sammanställts av Tommy Hansson. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är en sammanfattning av originalkällan om inte annat markeras med citationstecken.

Slår hårt fortfarande

Sven Davidson var på sin tid ohotad Sverige-etta i tennis och framstår ännu som en våra främsta genom tiderna. Förmästa meriterna är dubbelseger i Wimbledon (tillsammans med Ulf Schmidt) 1958 och mästerskap i Paris inne och ute 1957. Han avverkade vidare ett otal Davis Cup-matcher. Efter den aktiva karriärens slut i början på 1960-talet var han under ett antal år expertkommentator i TV.

Davidson är sedan 33 år bosatt i Arcadia i Kalifornien tillsammans med hustru, barn och barnbarn. I en artikel av Keijo Liimatainen på *Svenska Dagbladets* familjesida den 13 juli i anledning av Davidsons 75-årsdag framgår det, att västgöten Sven Davidson inte bara följer med vad som händer i sportens värld i USA:

"Jag är ledsn på pressen som hackar på George W. Bush som gjort ett bra jobb. Och jag gillar inte när Hollywood-folket käftar emot en republikansk president. Dom är självgoda så in i helsicke!... Efter 33 år här har jag svårt att tro att det finns något land som nått längre som ett demokratiskt samhälle med största möjliga frihet för individen än USA. I Sverige har ingripandet i individens liv blivit för stort. Det är för många som åker gratisskjuts på att du jobbar och betalar skatt."

Sven Davidson slog hårt under sin aktiva idrottsbana. Han slår lika hårt – och rätt – som verbal 75-åring!

Att sedan tidningen stavar hans efternamn fel kan ju inte han hjälpa.

Terrorist, javisst!

Centerledaren Maud Olofsson fick uppbära mycket kritik på grund av sitt uttalande om att tyske utrikesministern, grönfärgade Joschka Fischer, var "före detta terrorist". Hon tvingades göra avbön för detta och andra uttalanden i samband med EMU-debatten. I själva verket hade Olofsson alldeles rätt – Joschka Fischer är en före detta terrorist, även om han inte var med i värsta terrorgänget som hette Rote Armee

Fraktion (RAF) och kallades (Andreas) Baader-(Ulrike)Meinhof-ligan!

Fakta i målet är att Fischer under 1970-talet var aktivist inom den gröna proteströrelsen *die sponties* i dåvarande Västtyskland. Det finns en välkänd och välpublicerad pressbild som visar hur Joschka Fischer utsätter en polisman för grov misshandel.

Vilka ytterligare bevis behöver svensk opinion för att Tysklands nuvarande utrikesminister i sin ungdom var terrorist?

Akut akutkris

Alla som någon gång haft det tvivelaktiga nöjet att besöka ett akutintag vid ett svenskt landstingssjukhus vet hur akut krisen är. Olycksdrabbade med ledsagare får vänta i timme efter timme utan att få någon hjälp i trist, ofta nedsmutsad och deprimerande miljö. Bemötandet är heller inte alltid det bästa. Notisförfattaren minns ett akutbesök vid Södertälje sjukhus med en sjuk och aldrig fader i slutet av 1990-talet. Fadern var vimmelkantig och dålig på grund av influensa i kombination med hög feber. När vi anmälde oss i receptionen och receptionisten frågade vad det var för fel fick fadern fram att "han hade ont i halsen". "Är du gammal rökare?", blev det snipiga svaret från receptionisten. Det hör till saken att den sjuke 78-åringen hade rökt en gång i sitt liv – i början på 1930-talet. Vilket medföljande son klagade för receptionisten.

Figge Falk, chefredaktör i *Söder-*

malmsnytt, uppmärksammar i numret 21-27 juni den prekära situationen vid landets akutintag i en krönika med den träffande rubriken "Välkommen till akuten – var god dröj!". Falk hade råkat sätta ett kycklingben halsen och hade ont. Han begav sig därför till Karolinska sjukhusets akutintag i Stockholm, något som ledde till några traumatiska timmar i väntrummet. "Efter tre och en halv timmes väntan funderar man på om man ska hinna in till läkaren innan man förvandlats till en mumie", skriver Falk och fortsätter: "Man funderar framförallt på varför sjukvården får otillräckliga resurser. Väntrummet är sjaskigt. På telefonen är en slarvigt handskrivna skylt upptejpad: 'Trasig'. En man försöker köpa kaffe men automaten är sönder. Fyra stycken i personalen står och bultar på en växlingsautomat i ett hörn. Den fungerar inte."

Figge Falk fick till slut kompetent läkarhjälp. Det fick även notisförfattarens fader efter några timmar på en hård soffa i väntrummet. Alla har inte haft den lyckan. "Det är en tidsfråga innan en patient avlider i väntrummet på något av våra sjukhus", avslutar redaktör Falk sin tyvärr alldeles för träffsäkra krönika. Han blev sannspådd – under sommaren dog nämligen en man i hjärtinfarkt i ett svenskt väntrum efter att ha tvingats väntat åtskilliga timmar! Den dödliga utgången lär enligt sjukhuset ha berott på ett "missförstånd".

Det hör till saken att sjukvårdsdirektörer och andra som tillhör vårdetablissemang brukar uppmana oss att besöka vårdcentralerna i stället för att gå till akuten. *Yeah, right.* Resultatet blir bara en förlängning av

vårdprocessen. Först gäller det att komma fram på telefon till vårdcentralen i fråga, vilket bara det är förenat med betydande svårigheter (man kan inte räkna med att få hjälp om man bara dyker upp på vårdcentralen med sina hälsoproblem utan att först ha kontaktat denna). Sedan skall man beställa tid hos aktuell läkare och i bästa fall få ett datum någon vecka senare. Och efter det att läkaren undersökt sin patient kan resultatet mycket väl bli en hänvisning till – just det – akutintaget på ortens sjukhus...

Byråkratsvenskan blommar

Det är inte bara alger som blommat under förliden sommar. Även byråkrat- och nysvenskan har gjort det. Det olidliga ordet "acceptans" har vi noterat i alltför många sammanhang, liksom "strategi", men frågan är om inte "implementera" och avledningar av detta är ännu värre.

Avskräckande exempel på alla tre finner vi i företagstidskriften *Scania World* (juli 2003) i en artikel med rubriken "Strategisk tydlighet grunden för Scantias utveckling". Här finner vi språkliga höjare som: "Scantias strategi utvecklas och förfinas kontinuerligt... Scantias strategiska arbete har under senare år förtydligats. Vision och affärsidé är i högre grad än tidigare integrerad med de operationella målsättningarna. Baserat på Scantias vision och affärsidé formuleras den övergripande strategin för allt arbete inom Scania... Det strategiska arbetet pågår kontinuerligt. I slutet av året samlas företagets högsta chefer för en strategisk genomgång och diskussion, Global Management Summit... Under årets första månader sammanställs Scania Strategic Update... Vid Group Management-möten diskuteras inriktningen som sedan omvandlas till stödjande aktiviteter för implementering."

Ja, herregud. Ordet "strategi" med variationer av detta förekommer 24 gånger i artikeln. Vi vill inte undanhålla *Contras* läsare namnet på artikelförfattaren. Han heter Conny Hetting och är chefredaktör för *Scania World*. Hetting borde ha en given plats inom svensk regeringsadministration, som ter sig tämligen amatörmässig i sammanhanget. Till vår redaktion kommer en stor mängd pressmeddelanden från departement och organisationer av olika slag, men vi kan inte påminna oss att vi skrattat så gott åt dessa som åt redaktör Hettings moderna företagssvenska.

Det skulle då möjligen vara följande

mening tillskriven miljöminister Lena Sommestad i ett pressmeddelande från miljödepartementet dagtecknat den 17 juli; Sommestad var lycklig deltagare i ett informellt miljö- och energirådsmöte i Montecatini i Italien: "Att miljö- och energiministrarna möts tillsammans på detta sätt är väldigt positivt. Vi behöver ta ett samlat grepp om energi- och klimatfrågorna för att på allvar driva på för en offensiv miljöpolitik..." (notisförfattarens kursivering). Tala om tafflig och intetsägande språkbehandling.

Miljödepartementet är vidare att gratulera, då man i ett pressmeddelande den 18 juni uppfunnit ett nytt ord: "tillåtlighet". "Tillåtlighet till stor vindkraftspark på Bondön", heter det rubrikvis på det byråkratiska blomsterspråket. Texten nedanför rubriken

går i samma stil.

"Acceptans" betyder godkännande, "strategi" (långsiktigt) handlingsprogram, "implementera" genomföra.

Otäck eller kysk?

Mycket skall man behöva höra från personer som gör anspråk på att vara präster. Johanna Almer, en av den gångna sommarens så kallade sommarpratörer (alltså kåsör och musikväljare i radioprogrammet "Sommar" i P1), bekräftar i hög grad den tesen. Almer, studentpräst vid Chalmers i Göteborg, riktade i slutet av maj frän kritik mot föreningen Kvinnor i Svenska kyrkan av den anledningen, att föreningen utnämnt 700-årsjubilarerna Sankta Birgitta till "beskyddarinna av kvinnors sexualitet". Om man tycker att den utnämningen var småtökig, vad skall man då säga om Almers kritik? Vi citerar ur programpresentationen den 16 juni: "I själva verket var Birgitta en otäck person som fördömde homo-

sexualitet, skrev Johanna Almer."

Johanna glömde visst skriva, att inte bara Birgitta utan också det främsta av alla kristna dokument – Bibeln – fördömer homosexualitet. Det undandrar sig *Contras* bedömning om Johanna Almer anser att också Den heliga skrift är "otäck". Vi håller nog före att det i själva verket är studentprästen Almer som motsvarar sistnämnda epitet. Vi tror nämligen inte, i varje fall inte mot bakgrund av hennes yttranden om Birgitta Birgersdotter, att hon motsvarar den bestämning som tilldelades den apokryfiska kvinnogestalten Johanna, även besjungen av Bellman: den kyska.

Inbördes vänsterfight

Den gångna, heta sommaren har bland mycket annat också innehållit vilda slagsmål mellan så kallade antirasister och extremnationalister. "Högerextremister och antirasister i bråk på Söder", löd således en bildunderskrift i fetstil på *Svenska Dagbladets* förstasida den 20 juli. Lägg märke till den försåtliga terminologin: ena gruppen slagskampar förses med den förskönande termen "antirasister", medan motparten avfärdas som "högerextremister".

Litet märkligt är det att *SvD* väljer sida i det inbördes gatukriget mellan olika typer av vänstergrupper, där "antirasisterna" i realiteten är våldsbenägna anarkister och "högerextremisterna" är lika våldsbenägna nationalsocialister.

UTLANDS-NYTT

Waynes förebild begravd

I början av 1970-talet hade filmen *De gröna baskrarna* med John Wayne och David Janssen i huvudrollerna premiär i Sverige. Filmen ansågs så stötande av Vietnam-vänstern att denna, efter vildsinta demonstrationer, krävde visningsförbud. Filmbolaget drog tillbaka filmen sedan kommunisten John Takman och socialdemokraten/ kommunistympatisören Birgitta Dahl i riksdagen krävt att regeringen skulle stoppa den, bland annat under en tokig hänvisning till att den skulle vara "rasistisk". Ett par år senare ordnade emellertid Demokratisk Allians privata visningar av filmen, vilket i sin tur ledde till att den på nytt en tid kom att visas på en stockholmsbiograf.

Mindre känt är att förebilden för den roll som i filmen skapas av John Wayne var en finne vid namn Lauri Allan Törni, som var född 1918 och 1939 inledde sin krigskarriär i Finlands armé under försvarskriget mot den sovjetiska invasionen. Törni anmälde sig till patrulluppdrag och visade sig vara vad man kallar "en riktig hårding". Han deltog bland annat i hårda strider norr om Ladoga. Mellan vinterkriget och fortsättningskriget genomgick Törni reservofficersskola, och han kom dessvärre också att delta som frivillig i den finländska bataljon som ingick i tyska Waffen-SS.

I fortsättningskriget var Törni fänrik, och snart uppstod den hårdföra "avdelning Törni". Den visade sig så effektiv, att Röda armén utfäste en belöning på tre miljoner mark för Törnins huvud! Den senare finske presidenten Mauno Koivisto ingick i Törnins styrka som snabbeldgevärsskytt. I juli 1944 förärades Törni Mannerheimkorset av andra klass, som Mannerheim-ridhare nummer 144. Senare kom kapten Törni också att delta på Tysklands sida i kriget i Lappland, vilket ledde till att han vid

hemförlovningen i november 1944 fick avsked från armén.

Efter att ha deltagit i bland annat illegala vapenaffärer dömdes Törni till sex års tuktus hus men lyckades fly, först till Sverige och sedan till Venezuela innan han hamnade – och stannade – i USA och New York. Under de fem år det tog för Törni att få amerikanskt medborgarskap livnärde han sig på diverse arbeten. 1955 tog han som nybliven amerikan värvning i USAs armé och fick börja från grunden. Han avancerade raskt och anlände till Vietnam 1963 som chef för ett specialkommando under – just det – Gröna baskrarna (Green Berets). Törni, eller Larry Alan Thorne som han nu kallade sig, blev snart föremål för en rad av historier kring hans framfart bland de vietnamesiska kommunisterna. Exempelvis hur han minerade bunkrarna i sin egen stödjepunkt i Thin Bien och sprängde dem efter hand som de intogs av vietcongtrupper.

Slutet på historien om den gröna baskern Thorne kom en dag 1965, då den helikopter han färdades i under ett spaningsuppdrag störtade. Först 1999 återfanns vraket efter Thornes helikopter, liksom drygt 600 benflisor samt Törnins svenska kpist av märket Carl Gustaf, av en amerikansk-finsk spaningsgrupp. Att det var Thornes/Törnins kvarlevor som återfanns kunde klargöras med hjälp av ett tandkort. Den 26 juni begravdes Thornes/Törnins fysiska kvarlevor under militära hedersbetygelser vid Krigargraven på Arlington-kyrkogården, Washington, D.C.

(Hufvudstadsbladet, Helsingfors)

Patrioten Tiger Woods

Tiger Woods, USA, har inte bara gjort sig känd som en första klassens golfspelare. Han har även gjort politiska uttalanden som vittnar om mognad och oräddhet. På sin hemsida skrev Woods för en tid sedan följande:

"Jag har stor respekt för de män och kvinnor som kämpar utomlands för att skydda vår livsstil i Irak och andra delar av världen. Som son till en arméofficer förstår jag den styrka, det mod och den disciplin som krävs för att framgångsrikt genomföra en mission i fientliga omgivningar och känner oerhörd stolthet över de som representerar oss. Uppenbarligen tycker ingen om krig. Vår kongress och president ansträngde sig för att undvika användandet av våld men bestämde sig slutligen för att detta var bästa metoden. Jag gillar den bestämdhet som

I Sverige är forskning om kärnkraften förbjuden enligt lagen.

visats av president Bush och anser att vi är skyldiga våra politiska och militära ledare, tillsammans med våra tappra soldater, att vara så stödjande vi någonsin kan under dessa svåra och prövande tider. Jag ville bara utnyttja denna möjlighet att låta våra styrkor veta att jag tänker på er och önskar er och era familjer det bästa.”

(*National Review, New York*)

Hale Blix tricks

Som chef för FN:s vapeninspektionsgrupp UNMOVIC reste Hans Blix in i och ut ur Irak för att försöka få fram om Saddams regimen hade några olämpliga vapen lagrade. Om dessa ansträngningar hade *Contra* en artikel i nummer 6 2002, där vi redan rubrikmässigt konstaterade: ”Blix: Fel man för fel jobb”. Artikelns slutkläm löd: ”Eftersom det ändå inte är möjligt att vända ut och in på alla tänkbare anläggningar för domedagslika vapen i den slutna diktaturen Irak, så kan man lika gärna strunta i att ens försöka. Man blir ändå lurad och Saddam Hussein kan stärka sina kort.”

I samband med sina inspektionsturer framlade Blix och hans medhjälpare ett antal kompendier, där man mångordigt sökte redogöra för läget utan att säga något mer anmärkningsvärt av substans. Inspektionsgruppens slutsatser kunde tolkas i stort sett hur som helst, beroende på vilken inställning man hade i Irak-frågan. Föga överraskande har den minst sagt hale Blix efter det öppna Irakkrigets slut använt en försvarlig del av sin tid till att åka runt i världen och i princip säga ”Vad var det jag sa”. Även om det han sa är ytterst oklart. Blix postkrigstida uttalanden har under alla omständigheter definitivt inte hjälpt George W. Bushs och Tony Blairs administrationer, utan är väl mest att betrakta som en sorts hämnd från Blix sida för den skepsis hans överflödiga verksamhet mötte från officiellt amerikanskt och brittiskt håll.

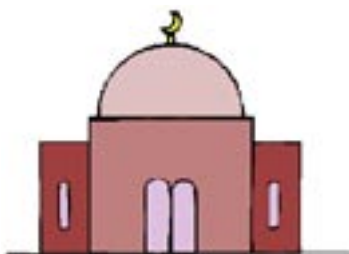
Man kan naturligtvis med fog tycka att de tvärsäkra amerikanska och brittiska uttalandena före kriget om att Saddam hade massförstörelsevapen till sitt förfogande var mindre lyckade. Men oavsett om Saddam hade massförstörelsevapen eller icke, så var hans diktatoriska regim en styggelse för mänskligheten (i och för sig tillsammans med en rad andra regimer såsom de i Nordkorea, Iran, Sudan, Kuba, Zimbabwe, Vietnam, Vitryssland, Kongo, Liberia med flera).

Kort sagt: Det var en välgärning att få bort Saddams-juntan i Bagdad. Också hale Blix

piruetter kan vi med fördel undvara.

Religiöst råd i FN?

De islamistiska krigshandlingarna mot USA och västvärlden, kulminerande med raserandet av World Trade Center i New York den 11 september 2001, har satt strålkastarljuset på de religiösa motsättningarna i världen. Att religiösa inslag är ledmotiv beträffande ett antal konflikthårdar världen över är oomtvistligt. Det är också oomtvistligt att grupperingar som hyllar islamiska ideal är överrepresenterade när det gäller våldsanvändning, även om det också finns exempelvis kristna, sikhiska och hinduiska terrorgrupper. Till de mest ökända mördarbanden hör till exempel de så kallade Herrens gerillakrigare i Uganda,

vilka medelst brutala mord och lemlästningar av civila vill öka respekten (!) för Tio Guds bud.

I det vällovlige syftet att öka förståelsen mellan världsreligionerna har Filipinernas regering med stöd av USA väckt ett förslag om att i Förenta nationerna (FN) inrätta en interreligiös rådsförsamling. Skapandet av en sådan rådsförsamling skulle i sin tur kräva en ändring av FN-stadgan. Beslut i frågan tas vid ett möte i FN:s generalförsamling den 16 september.

Syd Korea satsar militärt

President Roh Moo-hyuns vänsterbetonade regering i Seoul kommer att öka satsningen på det militära. Försvarets del av landets budget kommer således att höjas till 3,2 procent, jämfört med 2,7 procent i nuläget. Det bekräftade Roh vid ett tal hållet i arméhögkvarteret i Gyeryongdae i slutet av juni. Beslutet får ses mot bakgrund av den ökade spänningen på Koreahalvön och Sydkoreas föresats att, trots den fortsatta amerikanska truppenvaron, bibehålla ett starkt nationellt försvar. President Roh sade sig också tro att det amerikanska militärkommandot i Korea inte kommer att förflyttas under hans ämbetsperiod (som utgår 2007).

Syd Korea samarbetar eljest med regio-

nens övriga stormakter – Kina och Japan – i syfte att vidmakthålla freden i Korea. Kinas utrikesminister Li Zhaoxing bekräftade i juni att Peking stödjer flerländerssamtal om Nordkoreas kärnvapenutveckling, detta under förutsättning att Nordkorea och USA inte motsätter sig detta. I slutet av juli besökte Storbritanniens premiärminister Tony Blair Seoul under sin Asien-resa.

(*Korea Now, Seoul*)

Arafat ingen president

PLO-ledaren Yassir Arafat kallas ofta ”president” i massmedia. Detta är fel. Signaturen Ralph påpekar i *Metro* 16 juli, att Arafat den 4 maj 1994 enligt Gaza-Jeriko-överenskommelsen skulle väljas till ny *ra’ees* för en tid av maximalt fem år: ”Det vill säga att efter den 4 maj 1999 är han enbart en vanlig arabisk icke-vald diktator.” Frågan är varför det inte blev några internationella protester när Arafat fortsatte hanka sig kvar vid makten utan att ens låtsas vilja ha nyval. Och varför kallas han alltså ”president”, fyra år efter det att hans mandat gått ut?

Ra’ees betyder ungefär klanöverhuvud på arabiska.

Nynazism i polisens regi

Sedan ett par år har det drivits en process mot det tyska nationalistiska, av många som nationalsocialistiskt ansedda, partiet NPD. Bayerns inrikesminister har yrkat på ett partiförbud, med hänvisning till författningens förbud mot nationalsocialistiska och kommunistiska partier (det senare förbudet har man tagit löst på).

Författningsdomstolen i Karlsruhe har avvisat Bayerns yrkande av en ganska kuriös anledning. Det visade sig nämligen att NPD var så infiltrerat av polisen att det i praktiken var polisen som drev partiet! Polisens dubbelagenter hade skaffat sig ett stort antal förtroendeposter. 30 av 200 centrala förtroendeuppdrag innehades av polisagenter. Det var i stor utsträckning polisen själv som fastställde NPD:s linje! Och därför vägrade domstolen att godkänna bevisningen. Höll det att NPD var ett nationalsocialistiskt parti när det var polisen själv som i styrelsen röstade för den linje som skulle kunna leda till ett förbud? Domstolen ansåg det inte och avvisade talan av formella skäl.

NPD företrädades i rätten av Horst Mahler, med ett förflutet i det sena 60-talets extrema vänstergrupper med koppling till Baader-Meinhof-ligan. (*Die Welt*)

Sju år i arbetsläger för Sinjavskij

Andrej Sinjavskij var utan tvivel en ambitiös författare och även en kunnig litteraturvetare. Men det är inte i första hand hans litterära prestationer som renderar honom en plats i den moderna historien – Sinjavskij kommer alltid att vara mest känd för sin kamp mot det totalitära systemet som inleddes med hans arrestering av sovjetmakten 1965. Hans mest kända verk var *Kuppen i Ljubimov*.

Andrej Donatovitj Sinjavskij (1925–97) föddes i Moskva och var son till en år 1951 fängslad funktionär i Sovjetunionens kommunistiska parti (SUKP). Liksom de flesta andra ynglingar tvingades han göra tjänst i Andra världskriget (i sovjetisk historieskrivning Stora fosterländska kriget). Efter krigsslutet började den unge Sinjavskij studera litteraturhistoria vid Moskva-universitetet. 1952 mottog han sin kandidat-grad, motsvarande filosofie doktorsgrad, efter en avhandling om Gorkijs ofullbordade roman *Klim Sumgin*. Från 1952 var Sinjavskij verksam som docent vid Gorkijinstitutet för världslitteratur i Moskva.

I början av sin karriär som kritiker skrev Sinjavskij tillsammans med I. Golomsjtok ett mindre verk om den spanske konstnären Pablo Picasso, innan han med A. Mensjutin författade ett opus som av sovjetkritiken betecknades som ett ”briljant kritiskt arbete”, *Poezijasjapervych let revoljutsij 1917–1920* (De första revolutionsårens poesi, 1964). Dessutom skrev Sinjavskij under eget namn ett stort antal uppsatser och recensioner samt en introduktion till ett officiellt sovjetiskt verk om Boris Pasternaks dikter (Nobelpristagaren var Sinjavskijs vän och mentor).

Sinjavskij skrev vidare i tidskriften *Novij Mir*, där också Solzjenitsyn tilläts publicera sig under ”tövädret” i början på 1960-talet under den legendariske redaktören Tvardovskij.

Rättegången mot Sinjavskij (bilden) och Daniel innebar startskottet för den brezjnevskanystalinismen. (Teckning: Benny H.V. Andersson)

Kuppen i Ljubimov

Tiden fram till 1960-talets början förflöt, trots kontakterna med den av sovjetmakten förföljde Pasternak, utan större problem för Andrej Sinjavskij. Han hade redan i mitten på 1950-talet inlett sin skönlitterära författargärning under pseudonymen Abram Tertz, och 1959 smugglade han ut sina första verk till Väst, bland annat *Sud idjot*. Sinjavskijs inställning till författandet sammanfattas på följande sätt i uppsalagsverket *World Authors 1950–1970* (1975):

”[Sinjavskij] menar att socialrealis-

men, med sin förenklade uppdelning av karaktärer i positiva och negativa, dess föreskrivna sociala optimism, har blivit så uttjatad att den inte längre kan förmedla några nyheter om upplevelsen av att leva.” ”Endast en fanatisk genre kan i själva verket uttrycka det moderna livets kvalitet, i Sovjetunionen eller var som helst annars”, framhöll Sinjavskij själv i en essä om den sovjetiska socialrealismen.

Enligt *Bonniers författarlexikon över utländsk litteratur* (2002) skriver Sinjavskij i den ”satirisk-groteska traditionen”

med rötter i verk av ryska författare såsom Gogol och Bulgakov... och skildrar med förkärlek extrema personer ur deras egen förvrängda eller patologiska synvinkel." Sinjavskij förklarar även använda "dubbelgångarmotivet" med inspiration från E.T.A. Hoffman och Fjodor Dostojevskij. 1959 publicerade Sinjavskij som Abram Tertz den utsmugglade kortromanen *Sud idjot* (på svenska *Domen faller*, 1960) om Stalin-processen mot ett antal sovjetiska läkare med judisk bakgrund. Den uppmärksammades internationellt som ett vältaligt exempel på vad som kallades "fanatisk realism" och behandlade ett känsligt ämne i den sovjetiska historien, Stalins antisemitism som sedan fortsattes av Brezjnev låt vara med mindre extrema inslag än Stalins mordprocess.

Den kanske mest kända romanen av märket Abram Tertz är *Ljubimov* (på svenska *Kuppen i Ljubimov*, Rabén & Sjögren 1966), tillkommen 1961–62 och anedd som ett karaktäristiskt exempel på en politisk-filosofisk satir om ett paradisiskt samhälle i "den verkliga socialismens" regi. Boken etablerade författarens rykte i mångas ögon som Sovjets särklassigt mest intressanta, yngre prosaförfattare. Bokens handling kretsar kring cykelreparatören Ljonja Tichomirov, som genom övernaturliga krafter spel plötsligt kommer till makten i det lilla samhället Ljubimov. Leonid Ivanovitj ("Ljonja") Tichomirov hade dittills mest varit känd för att vara "vår främste mekaniker, när det gäller att reglera ekrarna i cykelhjulen".

Avgörande för Ljonjas makttillträde var den magiska inverkan en gammal bok skriven av en avlägsen släkting på 1800-talet, adelsmannen Proferansov, hade. Ljonja Tichomirov behåller makten under en tid innan allt börjar gå åt pipan, det senare sedan den proferansovska magin förlorat sin verkan. Tertz/Sinjavskijs bok innehåller en rad absurda, för att inte säga burleska, dråpligheter som sannsynligtvis inte alls uppskattades av makthavarna i Kreml.

Starkare än kommunismen

Boris Filippov skriver följande i sitt förord till den svenska upplagan av *Kuppen i Ljubimov* (sidan 14) :

"Historien om Ljubimov, staden utanför distriktsförvaltningen är i litet format historien om hela den gränslösa kommunistiska världen, i första hand då det kommunistiska SSSR... Leonid Ivanovitj är en Ledare i distriktsformat och hans instinktiva blind

vilja är inte livets andliga höjdpunkt. Den är något mer. Där finns också undermedvetna krafter och styrkan i ett annorlunda levnadssätt representerade av Proferansovs gamla gentlemannasjäl, ibland kroppslig, ibland okroppslig. Abram Tertz tar ofta sin tillflykt till naturväsen. Överhuvud taget är detta hans älsklingsgrepp för att återge det irrationella i vårt samtida liv. I *Kuppen i Ljubimov* finns också det äkta livets primitiva, djupt anarkistiska och alltid individualiserade naturkaos, som härskar under livets all dagliga positiva yta."

Det Abram Tertz/Andrej Sinjavskij ytterst vill säga är att det "levande livet" med allt dess oberäknliga, individuella och stundom kaotiskt-anarkistiska innehåll alltid är starkare än kommunismens organiserade tillvaro som i teorin är så logisk och rationell, men som i verkligheten

alltid språrar ur och leder till elände. Som en viktig motkraft till det kommunistiskt tillrättalagda ställer Tertz/Sinjavskij upp kvinnan och hennes sexuella dragningskraft, enligt Filippov "en av de viktigaste 'jäs- och förruttnelsesvamparna' i kommunismens magiskt-hypnotiska system."

I *Ljubimov*-boken representeras den sexuella kvinnan främst av Tichomirows nyckfulla älskarinna, Serafima Petrovna. En annan viktig kvinna i boken är hans moder som inte har någon känsla för sonens nyfunna politiska ledarskap, utan endast på mödrars vis är intresserad av att sonen är frisk och äter ordentligt. Hon förblir den

traditionella ryska modern som i grunden inte låter sig förföras av kommunismen eller andra ideologiska dumheter trots att även hon för en kort tid genom magisk påverkan rabblar upp några av sonens propagandaklyschor om materialism och modernism.

Sju års straffarbete

Andrej Sinjavskij tillhörde samma generation oliktankande intellektuella som Jurij Galanskov, som avled i arbetsläger 1973 efter att ha blivit nekad adekvat vård för sin magsjukdom. Sin programförklaring avger Galanskov i sitt *Mänskligt manifest*, återgivet i ungdomstidskriften *Fenix* (Moskva december 1961):

"Detta är jag
Kallad till sanning och uppror
Ovillig att längre tjäna
spränger jag ert svarta tjuer
hopvävt av lögner".

Denna grupp yngre oliktankande framträdde i början av 1960-talet med en utpräglad skepsis mot det rådande systemet, individualism och ett stänk anarki, den senare knappast ideologiskt renlärig utan mer i form av en frihetlig idealism utmanande det bestående. Man företrädde ett ideal som visserligen var "ouppnåeligt, men dock ett rättesnöre för vårt beteende", för att citera ur Filippovs förord. Sinjavskij kunde under några år gömma sig bakom pseudonymen Abram Tertz men avslöjades till slut och greps den 13 september 1965. Han dömdes i en över hela världen uppmärksam rättegång i Moskva den 16 februari 1966 till sju års hårt arbete i korrektiläger för att i västerlandet ha publicerat "mot det sovjetiska folket fientliga skrifter". Den medätalade Julij Daniel fick fem år.

Rättegången mot Sinjavskij och författarkollegan Julij Daniel – båda av judisk börd – satte slutgiltigt stopp för det politiska och kulturella "töväder" som initierats av Nikita Chrusjtjov. Denne hade avsatts hösten 1964 av trojkan Brezjnev, Kosygin och Podgornij där Brezjnev var tongivande. Rättegången mot Sinjavskij och Daniel fäste på allvar världens ögon på den nya stalinismen som växte fram i Sovjet under Brezjnev och där efter hand en rad mer eller mindre kända "dissidenter" och "refuseniks" uppenbarade sig på arenan: Solzjenitsyn, Sacharov, Koppel, Maksimov, Bonner, Ginsburg, Galanskov, Bukovskij, Grigorenko, Yakir, Orlov, Pljusjtsj, Sjtjaranskij med flera. Just den

kommunistiska sovjetstatens behandling av dessa gav upphov till en vittförgrenad solidaritetsrörelse till förmån för de sovjetiska olikttänkandena, en rörelse som var en av de bakomliggande orsaker som gjorde att sovjetväldet slutligen kollapsade.

Trots stort hemlighetsmakeri från myndigheternas sida lyckades den underjordiska oppositionen få ut information till omvärlden om rättegången i Moskva. An-teckningar om de rättsliga förhandlingarna kom 1967 ut i engelsk översättning med titeln *On trial*, och även Aleksander Ginsburg har skrivit om rättegången.

Men Sinjavskij var här alltså, jämte Daniel, en pionjär bland olikttänkande aktivister.

I landsflykt

Andrej Sinjavskij gjorde själv denna reflektion under rättegången:

”...det fanns alltid ett nära samband mellan mitt arbete som kritiker och mitt

arbete som författare... Jag ansåg aldrig att denna skillnad var fundamental, att det fanns en splittrad personlighet. Det är därför jag inte betraktar mig själv som en dubbelspelare och hycklare... Mina skrivelser är komplexa och underliga, och jag avsåg dem inte för massläsaren... Detta är en litteratur för mig själv och för några få andra var helst de må leva eller i vilken som helst tidsålder.” (Citerat och översatt ur *World Authors 1950–1970* [1975]).

Sinjavskij frigavs i juli 1971 och återvände till Moskva, där han under något år försörjde sig på en rad udda litteraturjobb. I mitten av 1973 tilläts han av myndigheterna emigrera till Frankrike med sin hustru och minderårige son. I Paris fick han tjänst som professor vid Sorbonneuniversitetet. Under sitt straffarbete i ett läger i Moldavien hade Sinjavskij blivit placerad tillsammans med en grupp ortodoxt gammeltroende, en religiös gruppering som varit utsatt för förföljelse under flera hundra år i Ryssland.

Det bidrog till en religiös väckelse hos Sinjavskij, som i landsflykten blev ännu mer seriöst troende än förut.

Ett av de första arbeten av Sinjavskij som gavs ut i landsflykten var *Golos iz Chora* (Enröst från kören), publicerad i väst 1973 och baserad på brev som Sinjavskij skrivit till hustrun från lägret. 1984 kom *Spokojuj notji* (God natt och sov gott,). Författaren betraktade detta verk som en roman, men kritiken har ansett det vara närmast en blandform av berättelse, essä, aforismer och skisser med självbiografiskt innehåll. Sinjavskij skrev också i Paris monografier över Puskjin och Gogol.

Det var en självklarhet för Sinjavskij att i sin franska exil fortsätta sitt opinionsbildande arbete tillsammans med såväl andra exilryssar som västerländska demokratiaktivister. Han avled i Paris på juldagen 1997. ☞

EMU-valet närmar sig!

★Förre numrets *Contra* innehöll en grundlig genomgång av EMU-problematiken inför folkomröstningen den 14 september. Det är på det faktaunderlaget våra läsare bör göra sitt val, vare sig det nu blir ja eller nej till EMU och euron. *Contra* tar som tidskrift inte ställning, även om tidskriftens medarbetare har olika personliga åsikter i sakfrågan.

I beslutsunderlaget kan kanske även ingå nedanstående valda yttranden av kristdemokratiska riksdagsmannen Björn von der Esch från ett torgmöte om EMU i Södertälje den 5 juli. Björn von der Esch har under många år utifrån sin utsiktspunkt – han är ekonomie doktor och jordbrukare – tillhört de tyngsta debattörerna på nejsidan.

–Som det ser ut nu, med bland annat Tysklands problem i minne, kan EMU-projektet komma att braka ihop inom fem år – i stället för tio som vi tidigare trodde. Det vore oklokt av Sverige att ansluta sig i detta läge. Särskilt som en rad nya stater väntas ansluta sig till EU inom kort. Vi kan inte räkna med en ökad standard om vi måste hjälpa upp nya stater som Polen med flera. Det blir svårt att hålla ihop valutan för ytterligare tio stater.

–Om vi däremot har en egen svensk valuta, menar von der Esch, anpassad till

förhållandena i Sverige, så har vi störst förutsättningar att bevara och stärka välfärden.

Björn von der Esch kritiserar även korruptionen inom Europeiska unionen (EU):

–Det är svårt att få demokratin att fungera inom EU, då ledarna inte väljs utan byts ut efter sex månader. Politikerna behöver inte ta ansvar, och det vet medborgarna om. Såväl [Frankrikes

Riksdagsman Björn von der Esch (t.h.) i samspråk med en södertäljebo. (Foto: Tommy Hansson)

president] Chirac som [Italiens premiärminister] Berlusconi har exempelvis stiftat lagar som ger dem åtalsimmunitet.

Den ekonomiska utvecklingen inom euroområdet imponerar inte på Björn

von der Esch:

–Se på Tyskland, som går bakåt trots allt stöd. Utvecklingen är likartad i Frankrike, Italien, Holland och så vidare. Cirka 200 miljoner människor lever i områden med dålig ekonomisk utveckling. Man brukar ta upp Finland som ett bra exempel inom euroområdet, men där bor bara sju miljoner! Sedan kan man fråga sig varför, om det nu är så stabilt inom EMU, EMU-anhängarna vill införa buffertfonder som ekonomisk garant.

Björn von der Esch, som tidigare varit hovmarskalk, varnade även för en utveckling mot ett federalt Europa:

–Jag är inte för ett Europas förenta stater. Vi bör också komma ihåg att det tog 200 år att få ihop den amerikanska unionen.

Björn von der Esch, som är bosatt i Vagnhärad, skrev i *Contra* nummer 1 1997 en artikel under vinjetten ”Gästtyckaren” med rubriken ”Sanningens minut inne för EMU”.

Tommy Hansson

I förra (3/2003) numret av *Contra* vädrade vi under "Sverige-Nytt" viss kritik mot Svenska Dagbladet för dess på nyhetsplats ovederhäftigt antiamerikanska rapportering avseende kriget i Irak. Vi hade däremot inget att invända mot tidningens ledarartiklar i samma ämne. Nedan byggs vår kritik ut på basis av ett studium av tidningens innehåll under en månads tid, juni 2003. Analysen nedan gör inte anspråk på fullständighet men har likafullt bäring på den identitetskris som tidningen, trots tillfälligtvis stigande upplagesiffror, måste sägas vara mitt inne i. En normalt borgerlig läsare har anledning beklaga utvecklingen!

Svenska Dagbladet - en vänsterblaska?

★★★ Svenska Dagbladet (SvD) grundades 1884 och har städe ansetts vara en konservativ publikation. I *Bonniers Multimedia-Lexikon* (1996) betecknas den exempelvis som en "konservativ dagstidning"; här upplyses också om att den sedan 1977 föredrar beteckningen "oberoende moderat". Vilket naturligtvis kan betyda precis vad som helst, något som bekräftas till fullo vid ett studium av tidningens utgåvor under en månad år 2003.

Tidningens chefredaktör, tillika ansvarig utgivare, är Lena K. Samuelsson. Tidningen har också en "politisk chefredaktör" – i klarspråk chef för ledarsidan – vid namn Mats Johansson. Upplägget med två chefredaktörer torde förklara den olägenhet vi notisvis påpekade i förra numret, nämligen att SvD säger "bu" på ledarsidan men "bä" inne i tidningen. Det må sedan gälla Irakkriget, som i vår notis, eller något annat.

Det angenäma...

Låt oss börja med det positiva. Alltså ledarsidan. Det har med rätta påpekats att *Svenskans* ledarsida i dag blott är en skugga av sin forna storhet, då dess innehåll präglades av skribenter såsom Allan Hernelius, Leif Carlsson, Gunnar (Sagittarius) Unger, Lacke Tunberger, Axel Waldemarsson, Buster von Platen, Bertil Östergren och Hans Zetterberg, för att nu bara ta några framträdande namn i så kallad modern tid. (En tidig chefredaktör hette Verner von Heidenstam och blev nobelpristagare i litteratur 1912.) Märket Sagittarius framkallar alltså tårar i ögonen hos SvD-läsare av en något äldre generation, men det är sannolikt inte ett namn som dagens SvD-besättning vill kännas vid. Unger ansåg sig för övrigt motarbetad av tidningsledningen mot slutet av sin tid på SvD.

Vart har förresten det Gunnar Ungerstipendium, som tidningen offentliggjorde kort efter Ungers frånfälle 1976, tagit vä-

gen? Tacksam för svar!

Ändå är dagens ledarsida den del av tidningen som en borgerlig läsare torde ha störst behållning av, låt vara att den stilistiska briljansen hos en Unger eller en von Platen inte längre existerar i sinnevärlden. Mats Johansson, Claes Arwidsson eller Per Ericson läser man trots allt mestadels med behållning, den senare för ett antal år sedan för övrigt medarbetare i *Angola-Rapport* vilken ederedes av artikelförfattaren. En läsvärd extern krönikör på ledarsidan är Göran Skytte.

Särskilt mycket som motiverar epitetet "konservativ" har jag dock inte funnit på ledarsidan under juni månad. Men "borgerlig" och/eller "nyliberal" är inte dåligt det heller.

När vi nu klarat av det mer angenäma, låt oss gå över till det oangenäma – det vill säga återstoden av artikeln sett med SvD-ögon!

...och oangenäma

Kultursidorna bjuder ömsom vin, ömsom vatten. Mest det senare. På vinsidan hit-

Gunnar Unger ler knappast i sin himmel över SvDs utveckling.

tar vi intressanta understreckare om H.C. Andersen och Sankta Birgitta, författade av professor Thure Stenström respektive

av Tommy Hansson

ambassadör Lars Bergquist, på vattensidan en formlig kaskad av artiklar, reportage och notiser om det ena rock/popbandet efter det andra. Att ifrågakommande sidor i tidningens kulturdel försetts med beteckningen "nöje" gör saken obetydligt bättre. Här en provkarta:

–1/6: större delen av sidan 11 ägnas åt artisterna Annie Lennox och Led Zep-pelin;

–4/6: hela sidan 9 ägnas åt "depprock-bandet" The Cure med hårt sminkade och dolskt blickande artisten Robert Smith på stort färgfoto. Smith uppges ha lyckats bli hela 40 år, grattis!

–10/6: hela sidan 12 har Sweden Rock Festival i Blekinge som tema med storheter som David Coverdale, Ian Anderson och Danko Jones i blickfånget;

–12/6 ägnas flera sidor åt Hultfredsfestivalen inklusive artister såsom Granddaddy och Radiohead;

–19/6 finns på sidan 7 en artikel med foto över Type O Negative, ett rockband vars medlemmar synes ha uppstigit direkt ur sina gravar;

–28/6 var det givetvis oundvikligt att *Svenskans* kulturdel skulle ha en helsida ägnad åt rock- och drogfestivalen i danska Roskilde och med hårdrockarna Metallica som dragplåster.

Så där håller det på. Som jag ser det finns bara en lösning på eländet: sparka med omedelbar verkan tidningens rock-redaktör Stefan Malmqvist och omforma radikalt kulturdelens nöjessidor i traditionell riktning!

När det gäller kultursidorna vill vi inte underlåta att påpeka, att tidningen till följetongsskribenter för sommaren valt proletärförfattaren Kjell Johansson och gamle Pol Pot-vännen Per Olov Enquist. Och i sportavdelningen medverkar alltså, 20 år sedan han anställdes, gamle Moskva-kommunisten (apk) Janne Bengtsson.

Tillfredsställa unga

Det finns givetvis mycket mer att klaga på i det nya formatets *SvD*, och det avser jag också göra. Tidningens förstasida av den 2 juni ger en högst betänklig bild av den prioritering tidningen, säkerligen av politiskt korrekta och opportunistiska skäl, gör. En stort uppdragen färgbild visar enligt kraftig bildunderskrift "Tiotusentals i fredliga demonstrationer mot G8" vid mötet med industrivärldens ledare i Evian på den franska sidan av Gênevèsjön. Bilden visar gapiga och bortskämda västerländska ungdomar i en aggressiv demonstration. Längre ner i bildtexten konstateras med mindre stil: "Däremot slogs rutor sönder och butiker vandaliserades av maskerade grupper i Lausanne [på schweiziska sjösidan]."

Jag kommer i sammanhanget att tänka på redigeringen av *SvDs* förstasida den april dag 1975 Kambodjas huvudstad Pnom Penh föll för Röda khmererna. Kommunistgerillans hänsynslösa terror rubricerades av tidningens redigerare: "Entusiastisk återuppbyggnad". (En tidigare upplaga talade sanningsenligt om terror, men det var innan redaktionens interna politiskt korrekta censur hunnit ingripa).

Mycket i innehållet i *Svenska Dagbladet* modell nutid tyder på en medveten prioritering att tillfredsställa radikala läsargrupper, vilka kan tänkas uppskatta helsidesreportage om dödsmetallrock eller snyftartiklar om nyfascistiska ligistdemonstranter med eller utan Balaklava-masker (rånarluvor). Den 25 juni förekommer en beklämmande artikel med utgångspunkt från tokradikalerna Stefan Jarls och Lucas Moodysons filmiska partsinlaga *Terrorister*, vilken helgonförklarar de våldsamma göteborgsdemonstranterna från sommaren 2001 (dock under en korrekt filmtitel). Skribenten Karoline Eriksson låter Jarl/Modysson fullständigt oemotsagda stapla vilka dumheter de behagar på varandra. Artikeln följs senare upp av en underdånig recension av filmen.

Fjäskandet för det "unga" och "medvetna" – tvivelsutan med målsättningen att bredda läsargruppen – går igen i den välvillighet gentemot homoseksualiteten som *SvD* ådagalagt under många år och som varje år i augusti – då "Gay Pride"-festivalen hålls i Stockholm – brukar resultera i entusiastiska reportage om hur bra det är att vara bög/lesbisk och hur homofobiska alla som icke inser detta är. Några modererande

Svenska Dagbladet huserar numera i centrala Stockholm med adress Mäster Samuelsgatan 56, således i de traditionella Klara-kvarteren. Men tidningens vänsterbetonade innehåll är allt annat än traditionellt. (Foto: Tommy Hansson)

ledarkommentarer i detta ämne minns jag mig inte ha sett. Policyn i fråga har renderat tidningen det inte helt oförtjänta epitetet "Svenska Bögbladet".

Ytterligare ett tecken på ansträngningarna att framstå som ung, frän och feministisk är det jämställdhetstema som utvecklats inom *SvDs* samtliga delar och avdelningar. Det material som *Contra* granskat demonstrerar en på förhand given slutsats: männen har makten och kvinnorna drar alltid kortaste strået. Givetvis presenteras feminazisten Kim Anderzon i kulturdelen i underdånigt idolporträtt den 10 juni apropå sin insats i Lysistrate, som i den anderzonska parkteaterversjonen blir till en vulgärfeministisk pajas som excellerar i fula ord.

Den feministiska slagsidan följs upp med kvinnliga kolumnister av typ Anna Larsson, Karin Thunberg och Lena Andersson, vilka nog skulle ha haft svårt att få jobb utan en uttalat feministisk målsättning. Den senare har dessutom den dåliga smaken att angripa Dalai lama.

Mellanöstern problem

Några ord bör vidare sägas om *Svenska Dagbladets* utrikesbevakning inom vilken före detta sportjournalisten Jan Blomgren tycks ha fått en nyckelställning. Blomgren, vilken i likhet med artikelförfattaren inledde sin journalistiska karriär som sportskribent vid *Länstidningen* i Södertälje där EM-guldhopparen Richard Dahl var sportchef, var i sin ungdom en hyfsad simmare som dock gjorde sig känd för att gärna ta sig

en eller ett par pilsner för mycket på stans ineställen. Som sportjournalist steg han raskt i graderna och hamnade omsider på *SvDs* sportredaktion. Ett giftermål med en ryska gjorde honom lämpad som tidningens Moskva-korrespondent, och numera bevakar han tydligen hela världen.

Det säger sig självt att ingen skribent, hur utmärkt vederbörande än må vara inom vissa områden, kan behärska allting lika bra. Blomgrens skrivelser har således haft en tendens att vara något ojämna, och när det gäller rapporteringen om det senaste Irakkriget gick Blomgren i spetsen för den utpräglade USA-fientlighet som utmärkte *SvDs* nyhetsrapportering och som redan tidigare belysts i *Contra*. Medskyldig är utan tvivel Washington-korrespondenten Karin Henriksson, som den 26 juni har en alarmartikel med rubriken "Irak börjar bli besvärligt för Bush". Som om ett krig inte i alla lägen är besvärligt för vilken statsledare som helst, och som om inte *SvD* ända sedan bevakningen av Irakkriget inleddes haft exakt samma budskap. Artikeln illustreras på typiskt sätt med en stor färgbild som visar en brittisk soldat siktande på ett litet barn bakom galler!

Svenska Dagbladets Mellanöstern-bevakning har varit ett stort problem under en följd av år. Tidningens Jerusalem-korrespondent Cordelia Edvardsson blir bara mer och mer antiisraelisk och hittar alltid, oavsett omständigheterna, något negativt att säga om den israeliska regeringen. Särskilt om denna har Likud-färg. Edvardsson tvekar aldrig att moralisera och fördöma,

ibland på ett patetiskt gråtmilt sätt. Som i en "analys" av läget i Mellanöstern den 12 juni: "Således ställer sig såväl israeler som omvärlden inklusive USA, idag frågan: vad tänkte ni egentligen på, herr Sharon? Tycker ni verkligen att er, desutom misslyckade, attack mot [Hamas-ledaren] Rantissi är värd minst 16 israelers och ett okänt antal oskylldiga palestiniernas liv och lemlästandet av dussintals andra?" Den som ställer sig dessa frågor är givetvis Edvardsson själv och inga andra. Hennes pinsamma moraliserande borde inte höra hemma i en utrikespolitisk analys i en hitintills ansedd borgerlig svensk dagstidning!

Ett bekymmer för *Svenska Dagbladet* är att man tydligtvis inte anser sig kunna entlediga Edvardsson, som redan innan hon fick kungamedaljen nyligen var så gott som helgonförklarad. Cordelia Edvardsson har vår fulla respekt för vad hon genomlidit som barn i nazismens lägerhelvete. Men det ger henne, enligt vår mening, inte mandat att skriva vilka dumheter som helst om Mellanösterns enda demokrati. De gånger TTs Tomas Härenstam tillfälligt tagit över Edvardssons korrespondentskap har *SvDs* Israel-bevakning under den bevakade perioden fungerat bättre. Om Edvardsson skall också sägas att hon 2001 medarbetade i den Israel-fientliga/propalestinska propagandaboken *Inshallah* (Ordfront) jämte bland andra Jan Guillou och Per Gahrton.

Osmakligheter och språkfel

När det gäller debattsidan Brännpunkt utkämpar *Svenskan* – i likhet med alla andra svenska tidningar – en ojämn kamp med DN Debatt. Frågan är vilken policy Brännpunkt har. Den 3 juni släppte redaktören Sune Olofson fram ett fullständigt groteskt antiisraeliskt inlägg från Lasse Wilhelmsson, medlem i Judar för israelisk-palestinsk fred (JIPF) och kommunalpolitiker i Täby. Wilhelmsson har uppenbarligen tappat all kontakt med verkligheten och skriver: "Israel är inte en demokrati. I realiteten är det en apartheidliknande sionism vid makten. Verklighet i Mellanöstern kräver att Israel omvandlas från en judisk kolonialstat till en sekulär demokrati."

Tre dagar senare publicerade tidningen visserligen ett genmäle från fredsaktivisten och skriftställaren Eli Göndör där denne riktigt fastslår, att Wilhelmssons pinsamheter inte är representativa för JIPF och att hans debattartikel består av idel lögn.

Skadan var dock redan skedd, och genmälet hade inte heller redigerats in på lika framträdande plats som Wilhelmssons artikel.

Brännpunktredaktionen borde naturligtvis ha placerat Lasse Wilhelmssons antisemitiska aktstycke på det enda ställe det rätteligen hör hemma: i papperskorgen.

Bland juni månads övriga inlägg på Brännpunkt kan nämnas förre brittiske utrikesministern Robin Cocks USA-fientliga "Krig på falska utsagor" (5 juni); om något genmäle sändes in till tidningen torde det ha returnerats med standardfrasen om "utrymmesbrist". Dock anser sig Brännpunkt-redaktörerna ha plats för opinionsyttringar om att travkuskar inte må spöa sina hästar (19 juni).

När jag var anställd vid *Svenska Dagbladet* på 1970-talet hade tidningen en förnämlig korrekturavdelning, som inte släppte igenom vare sig osmakligheter eller språkfel. Skedde det likväl ansågs det vara något katastrofalt. Numera saknar *SvD*, liksom veterligen alla svenska dagstidningar, korrekturavdelning. Följden blir grodor av följande slag, samtliga dagtecknade i juni månad 2003:

– Förre amerikanske finansministern Donald Regan benämns "Reagan";

– I en artikel (visserligen i juli) om den i förtid avlidne kampsport hjälten Bruce Lee finner vi den innovativa men felaktiga stavningsvarianten "huvudverkstabledt";

– *SvDs* medarbetare i Helsingfors inleder en artikel den 20 juni så: "Anneli Jäätteenmäki gjorde det i alla fall, för några *sketna* hemligstämplade dokumenters skull" (vår kursivering). Det kursiverade ordet hade aldrig slunkit igenom det gamla korrektorets vakande ögon. I dag, då svenska folkets allmänna språkkänsla avtrubbats genom Göran Perssons skola och den erbarmliga internetsvenskan, är det nog tyvärr få som har kunskap eller ork att bry sig särskilt mycket.

Förlorad identitet

Den senaste upplagestatistiken visade en fortsatt nedgång för *Svenska Dagbladets* upplaga. Man berömmar sig dock för att ha ökat upplagan i Stockholms-området, medan man avsiktligt drar ner på upplagan i områden där distributionen är dyr (Norrland, Småland med flera områden).

Den av *Contra* gjorda genomgången kan te sig impressionistisk, men vi är varken de första eller enda som noterat att *Svenska Dagbladet* under senare tid avlägsnat sig allt längre från sitt ursprung

som "konservativ" eller "oberoende moderat" dagstidning.

Den typ av nyhetsvärdering som är gångbar på dagens *SvD* belyses av två notiser den 31 augusti i år. Cirka 4 km nordost om *SvDs* redaktionen tågar 8 000 demonstranter i protest mot biltullar – det är 20 procent av Lidingös befolkning som marscherade till Ropsten. Bevakning i *SvD*, liten enspaltig notis utan bild med rubriken "Tusentals tågade mot vägavgifter". Samma dag uppmärksammas med brasande färgbild och tvåspaltig rubrik att "Danskar slöt upp för Christiania". Det var 5 000 demonstranter – 0,3 procent av Köpenhamns befolkning – som 70 mil söder om redaktionen slog ett slag för en liten knarkenklav i Köpenhamn.

Jag är övertygad om att tidningsledningen, i den mån den över huvud bryr sig om kritik från konservativt håll, på sin höjd rycker på axlarna eller hänlar åt sådan typ av kritik som här presenteras. Den har, sannolikt oåterkalleligt, slagit in på en linje den tror är framtidens. Tidningen skall bli alltmer modern, det vill säga alltmer ungdomlig, feministisk, radikal, antirepublikansk när det gäller USA, Israel-kritisk, samt böj- och djurterroristvänlig. Det anses tillfyllest att värna om den borgerliga identiteten genom att hålla sig med en hygglig men slätstruken ledarsida.

Men vart leder den beskrivna utvecklingen på något längre sikt? Det allvarligaste är att den riskerar leda till att tidningen förlorar sin ideologiska identitet som språkrör för det konservativa och högerinriktade Sverige och i stället bli ett forum för en rad möjliga och omöjliga grupperingar av ovan antytt slag. Om sedan den borgerliga ledarsidan ersätts med en som är mer vänsterpräglad finns absolut ingenting kvar av den inriktning som format tidningen under 114 av dess 119 år.

Och vad händer när en tidning inte längre är vad den utgivit sig för att vara, utan förlorat sitt *raison d'être*, sitt hjärta? En människokropp vars hjärta slutar slå dör på stört. En tidning som undergår samma utveckling dör kanske inte lika snabbt, åtminstone inte till det yttre. Men på längre sikt är döden nog tyvärr oundviklig.

Fotnot: Artikelförfattaren var 1976–78 anställd vid *Svenska Dagbladet*, dels vid telefonannonsmottagningen, dels i familjeredaktionen. Under 1980-talet fick han fyra artiklar publicerade under debattavdelningen Brännpunkt.

Med SvD för Saddam Hussein och "Bagdad Bob"

Bagdads invånare har 19 dagar till befrielsen från tyrannen. I SvD (19 mars) ger de upp hoppet...

Den 22 mars rapporterade SvD att kriget börjat, redan dagen därpå möter Alliansen hårt motstånd, illustrerat av skadade civilpersoner och en brittisk soldat

Den 24 mars blir en ny dag av motgångar för Alliansen i SvD (lyckligtvis dock inte på slagfältet).

Trots att Alliansen hittills bara mött motgångar i SvD är det dags för Irak att slå

tillbaka den 25 mars
Två dagar senare – 27 mars – har bomber drabbat civila och den gode Saddam kan gå till "motattack"

Den 28 mars säger rubriken att Bush spår ett långt krig. I texten är det "alltfler bedömare" (inga namn nämns) som säger det. Bush själv säger inte alls att kriget blir långvarigt utan att det får ta den tid det tar.

Den 31 mars flyr befolkningen striderna (i SvD), i det verkliga kriget var det mest anmärkningsvärda att folk stannade kvar, de litade på att de amerikanska precision vapnen skulle träffa rätt.

Den 1 april är det martyrerna som stoppar USA, frivilliga strömmar till från omvärlden.

Den 4 april rapporterade SvD att Alliansen tagit delar av Bagdads flygplats. Den 5 var trupperna inringade! I verkligheten befriades stora delar av Bagdad just den

dagen.

Den 9 april är det rädslan som sprider sig i ett laglöst Basra.

Men faktiskt, slutet är detsamma i SvD som i Fox News och andra internationella media. Skillnaden är att SvDs läsare måste ha blivit fullständigt förbluffade över ett sådant slut på ett krig med idel amerikanska bakslag.

BREV TILL CONTRA

Vi får inte tillåta att Taiwans folk blir glömt!

★ För en tid sedan var Taiwans vänner i de skandinaviska länderna samlade till en konferens i Stockholms riksdagshus. Här var bland annat parlamentariker från Norge, Sverige och Danmark samt ungdomspolitiker, universitetsfolk och svensk-kineser som sympatiserar med det demokratiska Kina, Taiwan, till städes. Ett av huvudämnena på konferensen var Taiwans ansökan om observatörsstatus i Världshälsoorganisationen, WHO. I övrigt blev ett brett spektrum av ämnen presenterat i tiotals inlägg varierande från litteratur, religion och kultur till situationen i Taiwansundet och förhållandet mellan Folkrepubliken Kina och Republiken Kina på Taiwan.

I slutet av konferensen antogs vidare en resolution som:

–stöder Taiwans ansökan om observatörsstatus i WHO;

–stöder Europaparlamentets resolution från den 5 september 2002;

–uppmanar Folkrepubliken Kina att lösa problemen mellan folkrepubliken och Taiwan utan bruk av våld;

–uppmanar Folkrepubliken Kina att minska spänningen som uppkommer genom att ett antal kinesiska missiler är riktade mot Taiwan.

Resolutionen, som är undertecknad av parlamentsledamöterna Gunnar Axén och Patrik Norinder från Sverige, Trond Helleland från Norge, Jens Hald Madsen från Danmark samt Per Ahlmark, ledare för vänskapsföreningen Sverige-Taiwan, uppfordrar också de skandinaviska regeringarna och parlamenten att upprätta tätare förbindelser med Taiwan och att verka för att Taiwan får observatörsstatus i WHO. För Norges vidkommande kan nästa steg i att "normalisera" förhållandet till Taiwan

Eurodebatten som spårade ur

Debatten om euron rasar som häftigast i skrivande stund. Nej-sidan har dessvärre ett större försprång, men mycket kan fortfarande hända. En snabb reflexion av debatten kring euron är att den spårat ur. Euron höjs till skyarna av Ja-sidan och blir jämförd med Hitlertyskland och total misär på Nej-sidan. Ja-sidan pratar om mängder med nya jobb som kommer skapas, fallande räntor, sänkta priser och så vidare. Jag tror personligen att priserna kommer att sjunka, på sikt. På samma sätt som de gjorde när vi gick in i EU. Jag tror också att räntorna kan komma att sjunka. Men den mirakelkur euron beskrivs som stämmer inte. Euron är en valuta, inte ett universellt botemedel mot allt ont vårt samhälle lider av. Arbetsstillfällena skapas inte för att man byter pengar! Arbetsstillfällena och en välmående ekonomi skapas av låga skatter, en fri marknad utan statliga interventioner och konkurrens. Det är något som varje Ja-sägare bör ha i åtanke. Euron är bra, jag anser att man skall gå och rösta Ja, men ta politikernas prat med en nypa salt.

Nej-sidan är värre. Där finns det dem som har jämställt ett fredligt EU, bygget i demokratins tecken med Hitlertyskland!

En direkt förolämpning mot alla de människor som tvingades leva i Tyskland och det ockuperade Europa under nazitiden. EU skapades ur askan från andra världskrigets slagfält. EU skapades för att något liknande aldrig skulle kunna upprepas. Euron är ett led i det, ett led i den fria handeln som skall vara det som förhindrar krig. Men visst, fred skapas inte för att man byter pengar, men euron är ett led i det europeiska samarbetet. Det europeiska samarbetet byggdes för att skapa fred genom frihandel. Nej-sidan står och stampar på samma fläck som man gjorde inför EU-omröstningen 1994. Skrämselpropaganda tycks vara ledstjärnan. "Makten flyttas från Stockholm till Frankfurt och Bryssel" – något som i och för sig låter positivt i mina öron. Ju längre bort från Stockholm och Rosenbad besluten fattas desto bättre. Med tanke på vilka som styr det här landet kan jag inte låta bli att känna lättnad över att vissa beslut kan komma att flyttas från deras bord.

Men valutabytet handlar inte så mycket om att flytta makt, snarare så handlar det om att Sverige skall flytta sig till makten. Den svenska Riksbanken som numera hyllas av Nej-sidan är direkt beroende av

bli ett statsrådsbesök i Taipei.

Inläggen på konferensen präglades av ett starkt stöd för demokratin i Taiwan och för att det taiwanesiska folket självt skall få bestämma om sin egen framtid. Varför bör man i dagens läge stödja Taiwan? För mig är svaret enkelt. Republiken Kina hotas bland annat av 350 missiler på fastlandet. Taiwan har utvecklats till att bli en modern demokrati med pressfrihet, religionsfrihet och full respekt för de mänskliga rättigheterna, detta i stark kontrast till förhållandena i folkrepubliken. Demokratier bör stödja demokratier och icke diktaturstater.

Därtill kommer att i Taiwan har ett makt-skifte ägt rum utan bruk av våld eller förlust av människoliv. Därmed är Taiwan ett efterföljansvärt exempel i regionen. Landet har också ett gott förhållande till Dalai lama och hans tibetanska exilregering. Dessutom är det väsentligt för mig att vi inte skall låta oss pressas av Folkrepubliken Kina – eller några andra stater för den delen – i varje sammanhang.

Vi får inte tillåta att Taiwan och folket där blir glömt! *Nils Tore Gjerde*

det som ECB beslutar angående räntan, Sverige är ett litet land och kommer alltid att vara beroende av de större länderna. Då ser jag hellre att Sverige är med vid resten av Europas bord än att vi sitter isolerade och fortsätter att leva i villfarelsen att vi bestämmer över oss själva.

Det jag vill säga med betoning till alla de som tänker gå och rösta Nej är – EU skapades i freden och i den fria ekonomins tecken, euron är ett led för att stärka den fria handeln i Europa och det europeiska samarbetet. Du inser förhoppningsvis själv vad det är du går och röstar Nej till.

Det jag vill att alla skall ha i åtanke inför det att man skall gå och rösta är: De politiker på båda sidor som antingen skönmålar eller kommer med skrämselpropaganda skall inte tas särskilt seriöst. Det är upp till politikerna att hålla debatten på en seriös nivå, gör de inte det kan de inte räkna med att bli tagna på allvar. Men i spåren av en oseriös debatt anser jag att det går att bilda sig en uppfattning. Personligen hoppas jag att ni gör det och kommer fram till samma slutsats som undertecknad – rösta Ja.

Carl Danielsson, Ja-sägare

Rånaren och den autonoma vänstern

Den 2 juli 2003 försökte Fredrik Göransson, Serdar Akin och Toni Tuunainen genomföra ett rån mot en värdetransport i Bräkne Hoby i Blekinge. Polisen var rånartrion på spåren redan i förväg och kunde ingripa snabbt. I den eldstrid som utbröt sköts Fredrik Göransson till döds. De två övriga lyckades fly, jagades i hela landet, men anmälde sig efter några dagar till polisen och greps. De nekar till brott, men det finns loggningar av de tre herrarnas mobiltelefontrafik som lär göra det svårt för de två överlevande att smita undan ansvar.

Två av rånarna, Fredrik Göransson och Serdar Akin, ingick i redaktionen för *Kåklbladet* som startades på Norrtäljeanstalten, men spreds i hela landet. Göransson fungerade som chefredaktör också efter sin frigivning från fängelset. Bland övriga redaktionsmedlemmar finns Jonas Enander, som dömdes till två och ett halvt års fängelse efter EU-kravallerna i Göteborg 1991 och Niklas Karmhagen som påstås vara medlem i Hells Angels i Malmö.

Göransson började tidigt sin kriminella bana i det som kallades "Grimstalgan" i Stockholm. Han mördade i början av 1990-talet en kamrat och dömdes till tio års fängelse. Han avtjänade sex år och åtta månader och muckade 2001. En del av tiden satt han på Norrtäljeanstalten, där han alltså 1999 tog initiativ till "Kåklbladet", en tidning som driver fångarnas sak i nära samband med den så kallade autonoma vänstern. *Kåklbladet* har samma boxadress som den anarkistiska tidskriften *Brand* och Göranssons flickvän Anna Lundin var textredigerare på *Kåklbladet* och fungerande ansvarig utgivare på *Brand*. Hon åtalades för uppvigling sedan *Brand* publicerat en artikel med "tips inför kravallerna". Hon lyckades bli frikänd med hänvisning till att artikeln bara var satir, men man kunde i artikeln bland annat läsa om hur man gjorde molotov-cocktails, hur man oskadliggjorde polishundar, skyddade sig mot targas, byggde barrikader med mera:

Ammoniak i små glasburkar kan kastas framför polisens hundkedjor för att hålla dem borta.

Gatsten är ett bra vapen som ofta finns

naturligt i den miljö vi befinner oss i. Bryt upp gatsten dagarna innan på strategiska platser så att dom är lättillgängliga när partyt börjar. Tänk på att vid konfrontationer med till exempel nassar är gatsten något som dom kan kasta tillbaka på oss.

*Molotovcocktails är glasflaskor med bensin i och en trasa knuten vid halsen. Dessa är bra för allt möjligt, tända eld på barrikader eller kasta mot poliser eller nassar. Träna att handskas med molotovs på er fritid så att det inte känns lika läskigt. Kom ihåg att det börjar inte brinna förrän flaskan gått sönder och bensinen rinner ut (utdrag ur tidningen *Brand*).*

I sann anarkistisk anda angav inte *Brand* någon ansvarig utgivare i tidningen. När tryckaren – själv en gammal kommunist med förlutet som ombudsman i Kommunistisk Ungdom – hotades av åtal angav han Anna Lundin till polisen. Om det inte finns någon ansvarig utgivare är det nämligen tryckaren som blir ansvarig för tidskriftens innehåll.

Anna Lundin har också medverkat i den vänsterextremistiska tidningen Göteborgs Fria Tidning och har nära kopplingar till den autonoma vänstern och syndikalisterna – hon har flitigt medverkat i deras publikationer.

Fredrik Göransson var under sin tid på Kumla med i fångarnas förtroenderåd och en tid ordförande där. Han var också verksam i en organisation som kallas "Andra chansen", där en av de drivande krafterna, Magnus Hörnqvist, också varit drivande kraft inom den anarkistiska vänsterorganisationen "Antifascistisk aktion" (AFA). En tredje aktivist inom "Andra chansen" var Fredriks flickvän Anna Lundin.

Fredrik Göransson gav den 19 maj i år en intervju i nättidningen "Yelah", som står för det mest extrema av det extrema inom vänsterpolitik. I *Yelah* sa Göransson bland annat att arbete (som är obligatoriskt för friska fångar som inte studerar eller är ålderspensionärer) på fängelserna bör ersättas med utbildning. Han kritiserar också förhållandet att det (enligt hans mening) blivit hårdare tag mot fångarna de senaste åren. Han väver också ihop sitt engagemang med ett urval politisk korrekta ståndpunkter rörande "sexism", "homofobi" och invandring. Och så försöker han övertyga

läsarna om att det inte finns några nationalsocialiska ligor på fängelserna. Alla riktiga fångar är vänsterradikaler (som om nationalsocialister inte skulle vara vänsterradikaler).

Fredrik Göransson muckade från sitt fängelsestraff 2001. Han hade börjat studera juridik på Universitetet, men parallellt med juridikstudierna ägnade han sig åt grov kriminalitet, en kriminalitet som resulterade i hans död. Han lyckades i april i år bli invald som studentrepresentant i Internationella Juristkommissionens Svenska Sektions styrelse. Juristkommissionen säger sig idag inte ha haft en aning om Göranssons kriminella bakgrund, men man kan naturligtvis inte utesluta att någon eller några av kommissionens övriga ledamöter såg det som politiskt korrekt att ha en före detta fånge som medlem i styrelsen. Må med detta vara hur som helst. Göranssons karriär i Juristkommissionen blev kort. När *Contra* började röra i saken försvann hans namn snabbt från styrelselistan på Internet. Styrelseordförande i kommissionen är juridikprofessorn Joakim Nergelius. I övrigt ingår ytterligare en professor, TCOs förbundsjurist och ett antal advokater i styrelsen. Kommissionen ska arbeta för mänskliga rättigheter och fördelar bland annat anslag från det statliga biståndsorganet SIDA – förra året hela 20 miljoner kronor. Bland projekt som finansierats via kommissionen märks det projekt med Jesús Alcalá i ledningen som drevs i Paraguay och resulterade i att Alcalá dömdes till fängelsestraff för bedrägeri. Kommissionen är också remissorgan i lagstiftningsfrågor – och har till exempel avstyrkt förslaget till maskeringsförbud vid demonstrationer.

Sammanställning av materialet har gjorts av Karl-Göran Bottwyk, som även varit andra media behjälplig med information om Fredrik Göransson; dock intresserade dessa sig enbart för frågan om Göranssons medlemskap i Internationella Juristkommissionens styrelse, inte hans koppling till den autonoma vänstern.

BOK-NYTT

Makten över arbetsmarknaden

I Makten över arbetsmarknaden. Ett perspektiv på Sveriges 1900-tal (2002) skildrar förra chefredaktören på DN Svante Nycander förhållandet mellan staten, arbetsgivarna och fackföreningarna under mer än hundra år. Boken ger en trovärdig bild av det svenska samhällets utveckling.

Nycander är inte någon devot beundrare av det socialdemokratiska samhällsbygget. Redan i inledningens rubrik anger författaren att han vill förklara "Hur Sverige spårade ur". Han skriver (sidan 12): "Trendbrottet omkring 1970 sammanföll i tiden med vänstervågen: proteströrelserna, ungdomsrevolten, antikapitalismen, de skärpta utjämningskraven, fackföreningarnas radikalisering efter gruvstrejken 1969–70. Ungefär samtidigt skakades världsekonomin av Vietnamkrigets följder i form av stigande inflation och sam-

manbrott för Bretton Woods-systemet. Kort därefter kom den första oljekrisen."

Härefter, menar Nycander, förde arbetsmarknadens parter Sverige på en katastrofal politisk-ekonomisk kurs fram till början på 1990-talet då ett medvetet inflationsbekämpande tog sin början.

Nycander uppehåller sig ingående vid händelserna i Ådalen 1931. Dessa började med en arbetskonflikt om löner vid Marmaverkens sulfatfabrik. Konflikten spred sig. I april 1931 godtog Marmaverken ett förlikningsbud i den primära konflikten. Ledningen för Pappers var för en uppgörelse med arbetsgivarna, men den lokala fackföreningen avvisade detta.

Arbetsgivaren beslöt anlita ett 60-tal strejkbrytare, vilka inkvarterades i Lunde. Från ett protesmöte i Kramfors den 12 maj avgick ett demonstrationståg till byn Sandviken, där strejkbrytare satts i arbete. Delar av "strejkbrytarslöddret", för att använda demonstrationsledningens retorik, miss-handlades ombord på fartyget Milos samt utsattes i övrigt för förnedrande behandling. Den fåtaliga polisen tappade kontrollen varvid landsfogden rekviderade militär förstärkning. Nycander (sidan 53): "De första skotten avlossades när en ridande militär kastats av hästen under ett tumult med stenkastning, där vägen mot hamnen spärrats av. En officer sköt från hästryggen när han tyckte sig se en man resa ett vapen. [Chefen för militärinsatsen] Mesterton trodde att en del demonstranter var beväpnade och att det pågick en eldstrid från båda hållen. När han såg demonstranter tränga fram sköt han lösa skott med sin pistol, strax därpå gav han order om eld... Fem dödades, fem sårades."

Intressant är att ta del av Nycanders redovisning av riksdagsdebatten kring händelserna. Andra kammarens fyra

kommunister avbröts samtliga av talmannen på grund av obehärskat språk. Bland socialdemokraterna var det bara Per Albin Hansson, Rickard Sandler och LO-ledaren Edvard Johanson som underströk kommunisternas ansvar.

Länge var "Saltsjöbadsandan" rådande i det svenska samhället, utmärkt av samarbete mellan arbetsgivare och fackföreningsrörelse. En förändring kom med Olof Palmes makt-tillträde. Grunden härför hade lagts av den socialdemokratiska Jämlikhetsgruppen under Alva Myrdal, vilken (sidan 300), "bidrog till att politisera frågor inom förhandlingsområdet". Inför valet 1973 accentuerade Palme i sin partistyrelse frontställningen mot näringslivet.

Palmes retorik kulminerade i det olycksaliga förslaget om löntagarfonder. Palme enligt Nycander (sidorna 358–359): "De som är emot löntagarfonder är emot Sveriges framtid som ledande industrination."

Tommy Hansson
Svante Nycander: Makten över arbetsmarknaden. Ett perspektiv på Sveriges 1900-tal. SNS Förlag.

CONTRA

4 1978

För tjugofem år sedan hade Sverige ännu inte haft den berömda folkomröstningen om kärnkraft (där väljarna 1980 fick "välja" mellan tre valsedlar som alla ville avveckla kärnkraften – men med olika tidsperspektiv). Contra presenterade, som en förövning till folkomröstningen, Petr Beckmanns grundläggande bok om kärnkraften med en betagande omslagsbild av kärnkraftverket i Oskarshamn och

fiskaren som arbetade med sina nät i förgrunden.

Contra kunde också detaljerat berätta om vilka komponenter till ryska bilar som tillverkades av fångar i det ryska lägersystemet. Politiska fångar tillverkade bland annat ratten till den ryska bilen Vaz som såldes i Sverige (senare under namnet Lada). Gökur var en annan produkt som kunde nå väst, medan de sovjetiska TV-apparater som också mon-

terades av fångar knappast hade någon marknad i Väst.

Contra granskade även det statliga organisationsstödet och konstaterade att olika bolsjeviksammanslutningar kunde leva gott på statsbidrag. SSU kunde kvittera ut över 2,5 miljoner och Kommunistisk Ungdom dryga 600.000. På den tiden var det pengar som räckte till åtskilliga avlönade tjänstemän.

...för tjugofem år sedan